

BACHELOROPPGAVE

Heliskiing i Norge

Ulike verdigrunnlag i konflikter om bruk av natur

av

100, Heidi-Anita Sanden

114, Tove Marie Sætre

**Heliskiing in Norway, different core values present in conflicts regarding
use of nature**

Reiselivsledelse

RE694

Mai 2014

Ansvarlig veileder: Kristin Løseth, Høgskulelektor. Vår 2014

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven (Skriv inn tittel) i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

Fyll inn kandidatnummer og navn og sett kryss:

100 Heidi-Anita Sanden

JA NEI

114 Tove Marie Sætre

JA NEI

Forord

Dette er en bachelor oppgave som er skrevet som en avsluttende oppgave i det treårige studiet Reiselivsledelse ved Høgskulen i Sogn og Fjordane.

Vi vil takke våre respondenter Sander Buene, Rune Hovde, Tore Nysæter og John-Erik Sogn, som tok seg tid til å snakke med oss.

Vi vil takke vår veileder Kristin Løseth som har vært oppmuntrende, og har kommet med gode råd og hjelp underveis.

Sogndal 14.mai 2014

Abstract

In this bachelor thesis we will discuss the debate which in 2013 was presented by Norwegian media, regarding opening of commercial heliskiing in Norway. The reason this discussion occurred was that the political party Høyre before the general election in 2013 stated that they wanted to make the law on motor traffic on uncultivated land and waterways more liberal. This led to a heated debate in which it was discussed whether heliskiing should be legal in Norway.

We chose this topic because we wanted to examine the different values that characterize conflicts related to the use of nature. We found it interesting to take a look at this relative to a current debate about entrance of new activities in the Norwegian nature.

We have chosen a qualitative method, which examines various opinions that characterize the debate, and also who is involved in the discussion. We have conducted document research to identify the different opinions expressed through the media, and then conducted four interviews as a supplement to the data collected by the document research. We have identified three key groups in the discussion; these are industry, users of the mountains and politicians.

We have concluded that the basic values in conflict are linked to modernism and traditionalism. This is the basis for the main division we have used in the analysis of the data. The attitudes towards motor traffic in the nature and traditional and contemporary outdoor activities are underlying factors that characterize the debate. Opinions regarding how the values of untouched and quiet nature affects tourism industry and human recreation and adventure, are central themes in the debate.

The political party Høyre made an impression that heliskiing may be legalized in the Norwegian mountains, if they were to enter government after the election. This has not yet become a reality, and as a result of this the debate has consequently faded. We found it interesting to write about this matter despite this, because the case shows the strong commitment that can arise in cases involving changes in Norwegian use of nature and outdoor traditions.

Sammendrag

I denne bacheloroppgaven skal vi ta for oss debatten om åpning for kommersiell heliskiing i Norge, som i 2013 ble presentert gjennom norske media. Bakgrunnen for denne diskusjonen var at partiet Høyre før stortingsvalget 2013 gav uttrykk for at de ønsket en oppmykning av lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Dette førte til en heftig debatt hvor det ble diskutert hvorvidt heliskiing burde bli lovlig i Norge.

Vi valgte dette temaet fordi vi ønsket å undersøke hvilke ulike verdigrunnlag som preger konflikter om bruk av natur. Det var interessant å se dette opp mot en debatt om åpning for nye aktiviteter i norsk natur.

Vi har valgt en kvalitativ metode, som undersøker ulike meninger som preger debatten, og hvem som er involvert. Vi har foretatt dokumentundersøkelser for å kartlegge meningene som ble ytret i media, og deretter foretatt fire intervjuer for å supplere informasjonen fra dokumentundersøkelsene. Vi har identifisert tre viktige grupper i diskusjonen, dette er næring, brukere av fjellene og politikere.

Vi har kommet fram til at verdigrunnlaget i konflikten er knyttet opp mot modernisme og tradisjonisme. Derfor har vi brukt denne hovedinndelingen i analysen av datamaterialet. Synet på motorferdsel i naturen og holdningen til tradisjonelt og moderne friluftsliv er underliggende faktorer som preger debatten. Meninger i forhold til hvilken verdi urørt og stille natur har for reiselivsnæring og menneskers rekreasjon og turopplevelser er sentrale tema.

Høyre gav før valget ett inntrykk av at det var muligheter for at det skulle åpnes for heliskiing i norske fjell dersom de fikk regjeringsmakt. Dette har enda ikke blitt en realitet, og debatten har som følge av dette kjølnet. Vi syntes det var interessant å skrive om denne saken til tross for dette, fordi saken viser hvor sterkt engasjement som kan oppstå i saker som omhandler endringer i norsk naturbruk og friluftstradisjoner.

Innhold

Forord	III
Abstract	IV
Sammendrag	V
1. Introduksjon	2
1.1. Bakgrunn for problemstilling	3
1.2. Avgrensning og formulering av problemstillingen	4
2. Bakgrunnsinformasjon	5
2.1. Motorferdselloven	5
2.2. Heliskiing	7
2.3. Opplevelser i reiselivet	7
3. Teoretiske perspektiver	9
3.1. Naturbasert turisme og friluftsliv i Norge i et historisk perspektiv	9
3.2. Bruk av norsk natur	13
3.2.1. Moderne og tradisjonelt friluftsliv	13
3.2.2. Bruk av natur som næring	17
3.2.3. Antroposentrisk og ikke-antroposentrisk natursyn	18
4. Metode	21
4.1. Valg av metode	22
4.1.1. Små N-studier	23
4.2. Valg av kilder	24
4.2.1. Dokumentundersøkelser	24
4.2.2. Telefonintervju	28
4.3. Gyldighet og reliabilitet	30
4.3.1. Intern gyldighet	30
4.3.2. Ekstern gyldighet	32
4.3.3. Reliabilitet – er resultatene pålitelige?	32
5. Analyse	33
5.1. Innholdsanalyse	34
5.1.1. Modernister og tradisjonister	37
5.1.2. Sentrale tema	40
6. Konklusjon	58
7. Forslag til videre forskning	61
Kildeliste	62
Vedlegg	65
Vedlegg 1 - Intervjuguide	65

1. Introduksjon

I denne bacheloroppgaven har vi valgt å se på temaet «Kommersiell heliskiing i Norge». Det oppstod en heftig debatt om dette i ulike medier etter at det før stortingsvalget 2013 ble antydnet at det skulle åpnes for mer motorisert ferdsel i norsk natur dersom Høyre fikk sitte i regjering. Heliskiing utføres ved at det benyttes helikoptertransport til å frakte skiturister til fjells.

Norge markedsfører seg selv som et land med fri natur, rike natur opplevelser og storslått landskap. Det har lenge vært streng lovgivning i henhold til inngripen og motorisert ferdsel i norsk natur. «*Formålet med denne lov er ut fra et samfunnsmessig helhetssyn å regulere motorferdselen i utmark og vassdrag med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen(Paragraf 1)*» (Miljødepartementet, Klima- og miljødepartementet, 1978).

Det diskuteres nå om det bør gjøres endringer i denne loven i form av oppmykning. Den nye regjeringen har åpnet for at kommuner selv kan gi løyver til motorisert ferdsel i utmarken, foreløpig gjelder dette opprettelse av snøscooterløyper. Før valget var det også diskutert om det skulle åpnes for heliskiing i norske fjell. Dette har ført til en svært opphetet debatt om temaet blant ulike aktører i skimiljø, politikk og næring. Denne diskusjonen vil vi se nærmere på i vår oppgave.

Vi vil først presentere bakgrunnen for valg av problemstillingen og avgrensningen av denne. Deretter vil vi gjennomgå litt bakgrunnsinformasjon om motorferdselloven og heliskiing. Vi vil i teorikapitlet gi en historisk gjennomgang av naturbasert turisme i Norge, og diskutere ulike teorier om natursyn som skal brukes videre i analysedelen av oppgaven.

Vi har valgt et kvalitativt undersøkelsesopplegg som vi vil gjøre rede for i metodedelen av oppgaven. Vi vil her presentere de ulike datainnsamlingsmetodene vi har brukt for å samle empiri. Ved hjelp av denne empirien og de utvalgte teoretiske perspektivene vil vi i analysedelen av oppgaven forsøke identifisere ulike verdigrunnlag som ligger bak argumentene i denne debatten.

1.1. Bakgrunn for problemstilling

Det norske friluftslivet har i lange tider vært basert på å bruke egen kropp til å ta seg frem i naturen. Kunnskaper om terreng, værforhold og naturen generelt har blitt ført videre fra generasjon til generasjon. Det følger en mestringsfølelse med det å slite seg gjennom bratte stigninger før en når det endelige målet, fjelltoppen. Naturen er en del av den norske identiteten, og noe av bakgrunnen for dette ligger i at nasjonalromantikken ble brukt som et ideologisk fundament i prosessen med å gjøre Norge til en selvstendig stat på 1700- og 1800 tallet. Disse verdiene har stått sterkt også etter at landet ble selvstendig i 1905, og naturen som nasjonalsymbol har blitt fremstilt av både forfattere, malere og komponister, og har satt dype spor i den norske identiteten (Viken, 1998).

Nordmenns aktiviteter i naturen er mer en livsstil enn bare fritids- eller rekreasjonsaktiviteter. Når nordmenn skal beskrive seg selv, nevner de gjerne naturen i fra stedet de er oppvokst. Hovedingrediensen i norsk naturkultur i dag er rekreasjon, men naturen er også et symbol for frihet, for Norge som ett fritt og demokratisk land, og frihet fra mange av problemene som modernitet og urbaniserte kulturer fører med seg (Viken, 1998, s. 66). Tradisjonene og utendørsaktivitetene som folk er oppvokst med, fører til sterke følelser og interesser i forhold til naturen, og derfor oppstår det også sterkt engasjement i forhold til saker som omhandler den.

De nordiske landene ble ikke industrialisert og urbanisert før seint på 1800-tallet og utover 1900 tallet, så de fleste nordmenn har røtter i førindustrialiserte og rurale samfunn (Viken, 1998). Dette påvirker forholdet de har til naturen og hvorfor de bruker fritiden sin nærmere naturen. Urbanisering og det moderne liv har ført mennesker lenger fra naturen, samtidig som mange søker etter naturopplevelser uten å ha den samme kunnskapen som før.

Saker som omhandler bruk av natur skaper stort engasjement hos mange mennesker, nettopp fordi at naturen er en så viktig del av den norske identiteten. Det er dette vi skal se videre på i denne oppgaven.

1.2. Avgrensning og formulering av problemstillingen

I denne bacheloroppgaven vil vi undersøke debatten rundt kommersiell heliskiing i Norge. Det som vi i første omgang vil finne ut av er hvem som diskuterer saken, hvilke tema som blir diskutert og hvilke argumenter som brukes av de ulike interessentene. På bakgrunn av dette vil vi forsøke å identifisere hvilke ulike verdier som ligger til grunn for konflikten. Vi vil bruke teorier om ulike syn på natur og naturbruk for å gjøre rede for dette.

Problemstillingen vi har kommet frem til er:

Hvilke ulike verdigrunnlag kommer frem i debatten om kommersiell heliskiing i Norge?

2. Bakgrunnsinformasjon

Bakgrunnen for at diskusjonen om heliskiing har blusset opp i løpet av 2013 er at partiet Høyre før stortingsvalget gav uttrykk for at de ønsket endring, eller oppmykning av «Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag». Derfor vil vi kort gjennomgå hva loven innebærer, og hva som har blitt uttalt i forbindelse med dette. Vi vil også kort gjøre rede for hva heliskiing innebærer, og hvordan mennesker i dag bruker mer av sine ressurser på opplevelser.

2.1. Motorferdselloven

Loven om motorferdsel i utmark og vassdrag har som formål å «*ut fra et samfunnsmessig helhetssyn å regulere motorferdselen i utmark og vassdrag med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen*». (Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, formål §1).¹

Motorferdselloven har satt begrensninger for motorisert ferdse i utmark². Den har gitt tillatelser til nytteferdse, men begrenset tilgangen til fornøyleseskjøring. Dette har vært av hensyn til natur og dyreliv i seg selv, men også for å bevare stillhet og ro, slik at mennesker kan nyte dette uten å bli avbrutt av støy og forurensing.

Høyre gav før stortingsvalget 2013 sterkt uttrykk for at de ønsket endringer i denne loven, der det blir lettere å få tillatelse til å drive motorisert ferdse i utmark. Temaet er omdiskutert og flere ganger tidligere er det gjort endringer og justeringer.

I 2001 igangsatte Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning et forsøksprosjekt der åtte kommuner skulle innarbeide motorferdse som et tema i kommuneplanens arealdel. Kommunene skulle selv presisere om motorferdse skulle være lovlig eller ikke. Kommunene skulle også fullstendiggjøre planbestemmelser som eventuelt kunne begrense bruk av motorkjøretøy til utvalgte traseer. Forsøket skulle opprinnelig vare til

¹ Med motorferdse menes i denne lov bruk av kjøretøy (bil, traktor, motorsykel, beltebil, snøscooter o.l.) og båt eller annet flytende eller svevende fartøy drevet med motor, samt landing og start med motordrevet luftfartøy. (Lov om motorferdse i utmark og vassdrag, §2 virkeområde).

² Med utmark menes udyrket mark som etter lov om friluftslivet § 1 a første ledd ikke regnes som innmark eller like med innmark. Setervoll, hustomt, engslått, kulturbeite og skogplantefelt som ligger i utmark, regnes i denne lov like med utmark. (Lov om motorferdse i utmark og vassdrag, §2 virkeområde).

1. mai 2004, men ble så forlenget frem til 1. mai 2007. Forsøksordningen er etter det nok en gang forlenget inntil videre (Eriksson, et al., 2012)³.

Endringer i motorferdselloven dreier seg mye om opprettelse av snøscootertraseer. Endringer kan også åpne for andre typer motorisert ferdsel, som bruk av helikopter til heliski. Dette førte til en opphetet debatt i friluftsmiljøer, reiselivsnæringen og andre næringsutviklere i rundt i Norge. Selv om dette var noe blant annet Høyre gikk til valg på, så kan det se ut som det foreløpig er begrensninger i forhold til heliskiing.

Like før valget, den 5. september diskuterer Høyres statsministerkandidat Erna Solberg i et intervju med VG ulike endringer hennes parti ønsker å gjennomføre dersom de skulle vinne valget. Der i blant næringsutvikling og hensyn til miljø. VG oppsummerer de ønskede endringene i forhold til motorferdselloven slik: «...*det skal bli lettere å få lov til å drive med motorisert ferdsel i utmark, slik som helikoptertransport av skikjørere opp til fjelltopper, eller opprette snøskuterløyper i villmarken*» (Hegvik & Solberg, 2013). Erna Solberg gir selv ett uttrykk for at helikoptertransport av skikjørere som næringsvirksomhet er uproblematisk, men presiserer at dette gjelder utenfor vernede områder.

En artikkel fra TV2 nyheter den 3. januar 2014 viser at ikke alt dette har gått i oppfyllelse. Statssekretær Lars Andreas Lunde (H) i Klima- og miljøverndepartementet gjør det klart overfor TV 2 at regjeringen ikke ønsker å innføre heliskiing i Norge.

«Regjeringen har startet arbeidet med å følge opp regjeringsplattformens punkt om motorferdsel i utmark, og som ledd i dette er det varslet oppstart av en forsøksordning med snøscooterløyper for samtlige av de drøyt 100 kommunene som har meldt sin interesse for dette. Det er også varslet oppstart av en prosess for endringer i motorferdselloven vedrørende kommunal myndighet til å anlegge snøscooterløyper for fornøyleskjøring. Klima- og miljødepartementet ønsker ikke å åpne for forsøk med heliskiing» skriver Lunde i en e-post til TV 2 (Hvamb, 2014).

Uansett hva utfallet av lovendringene blir eller har blitt så har tanken på at heliskiing kunne bli et produkt i norske fjell skapt heftige diskusjoner, spesielt i media. Mange aktører er

³ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2012-2013/dok8-201213-011/>

involvert, og det er interessant å se på hva de ulike aktørene mener om saken, og hvilke begrunnelser de har for sitt synspunkt.

2.2. Heliskiing

Heliskiing innebærer å bli fraktet opp på en fjelltopp eller en isbre i et vanskelig terreng for så å kjøre ned med ski nedover fjellsiden. Dette foregår i grupper på fire til tolv personer pr. flyging, avhengig av hvor stort helikopteret er. Dette foregår helst på vinterstid da det enda er kuldegrader og fjelltoppene er dekket med nysnø.

Heliskiing-kjørere søker et spesifikt terreng som er utfordrende, har pudder snø og en lang og bratt nedstigningsgrad. Dette finnes steder hvor det er høye fjelltopper eller isbreer. Heli-skiing har vært en populær aktivitet helt siden 1960 årene, spesielt i Canada, USA (Alaska), New Zealand, Sverige, Finland og Chile. Heliskiing ble for første gang utprøvd av Hans Gmoser, en fjellguide fra Østerrike som immigrerte til Canada. Han prøvde seg på heli-skiing allerede i 1965 i Buggabo Mountains i British Columbia og i de Kanadiske Canadian rockers (Wikipedia).

2.3. Opplevelser i reiselivet

Folk har i dag mer penger, men mindre tid enn tidligere. Jakobsen (2011) diskuterer i sin forskningsrapport «Et kunnskapsbasert reiseliv» hvordan nordmenn som et resultat av økt velstand bruker mer penger på ferie og opplevelser i utlandet, men også i eget land. Mennesker i dag er mer opptatt av hva de skal *gjøre* i ferien fremfor *hvor* de skal reise. Mange søker tilrettelagte opplevelser, og betaler gjerne for tidsbesparende tilbud, som for eksempel å bli fraktet til fjells med helikopter for å stå på ski. Dette er et tilbud som finnes i mange av de store skidestinasjonene i verden, som for eksempel Alpene, New Zealand, USA og Canada. Det blir også praktisert i Skandinavia, blant annet Sverige. Jakobsen forteller også at menneskers ferie nå er spredt over hele året, og blir ikke tatt ut tre uker sammenhengende i sommerferien, slik som før. Dette kan bidra til at naturopplevelser kan selges også i vintersesongen. Opplevelse fremfor destinasjon er en fremvoksende trend (Erik W. Jakobsen, 2011, s. 45).

I regjeringens reiselivsstrategi fra 2012 vises det økt fokus på opplevelser i reiselivet. Allerede i forordet nevner daværende Nærings- og handelsminister Trond Giske Norges potensiale til å levere unike opplevelser; «*Norge har unike forutsetninger for å ha gode reiselivsprodukter. Norsk natur er enestående og gir grunnlag for et rikt tilbud av opplevelser. Ved å bruke vår naturgitte konkurransefordel og levere unike opplevelser av høy kvalitet, vil norske reiselivsaktører kunne forsvare det prisnivået som skal til for å øke lønnsomheten i reiselivsnæringen*». (Nærings- og handelsdepartementet, 2012) Her nevnes naturen som en ressurs som kan bidra til å skape gode reiselivsprodukt gjennom opplevelser. De nevner også opplevelsesøkonomien, som er et resultat av at velstanden og utdannelsesnivået øker. Dermed blir det større etterspørsel etter, og vilje til å bruke ressurser på kultur, opplevelser og reiser.

3. Teoretiske perspektiver

I denne oppgaven ønsker vi å finne ut hvilke ulike verdigrunnlag som kommer til syne i konflikter hvor bruk av naturen er sentral. I diskusjonen om hvorvidt heliskiing skal bli lovlig i Norge er ulik bruk av natur og verdier knyttet til denne bruken et viktig tema. Dette har vi kommet frem til ved å gjennomgå intervjuer og innlegg i aviser og tidsskrifter, som diskuterer saken. Dette har gitt oss et inntrykk av at forholdet mennesker har til natur har stor betydning for hvilke standpunkt de tar i slike saker.

Natur og måten den blir verdsatt og brukt på har endret seg gjennom historien, og har bidratt til å forme nordmenns natursyn i dag. Ulike grupper i samfunnet har brukt naturen på forskjellig måte. Derfor vil vi gi en historisk gjennomgang av hovedtrekkene i ulike tidsepoker og utviklingen frem mot måten naturen blir brukt på i dagens samfunn.

Etter den historiske gjennomgangen vil vi presentere ulike perspektiver på natur og bruk av natur. Vil se på ulike verdier knyttet til måten man ønsker å bruke naturen på. Dette vil vi bruke videre i analysen av de ulike meningene i forhold til heliskiing i Norge.

3.1. Naturbasert turisme og friluftsliv i Norge i et historisk perspektiv

I følge Viken (1998) er et nasjonalromantisk syn på naturen sterkt forankret i den norske identiteten. Naturbasert turisme betraktes av Mehmetoglu (2007) som det «å direkte nyte og oppleve en relativt uberørt natur» (Mehmetoglou, 2007, s. 13).

Fremveksten av friluftsliv og turisme i Norge strekker seg helt tilbake til slutten av 1700-tallet, og har gått gjennom flere faser når det gjelder hvem som har deltatt og motivene bak denne typen aktivitet. Næringen har vært med på å uttrykke klasseskille, hvor ulike grupper i samfunnet har hatt forskjellig måte å bruke naturen på (Pedersen, 2001). Naturen har gitt Norge og nordmenn en egen identitet, og gitt mennesker muligheten til rekreasjon, aktiviteter og opplevelser i naturen.

Spesielt tre grønne bølger viser særtrekkene på hvordan naturen ble betraktet. Pedersen (2001) viser til Eichberg og Jespersen (1986).

Perioden fra 1770-1820 blir omtalt som den første grønne bølgen. På denne tiden var industrialiseringen og urbaniseringen av Europa i full gang, og som en reaksjon på dette begynte noen å betrakte naturen annerledes enn det som tidligere hadde vært vanlig. Mennesker søkte «tilbake til naturen» ved å delta på aktiviteter som for eksempel vandring (Aall & Vik, 2012). Før hadde vandring vært noe som bare ble gjort av nødvendighet, for å komme seg fra et sted til et annet, men nå ble det en aktivitet som en gjorde for opplevelsens og utforskingens del. Til Norge kom utenlandske turister for å oppleve den norske ville fjellnaturen. På denne tiden var slike opplevelser forbeholdt de rikeste i de øvre samfunnslag, som hadde tid og ressurser til overs.

Det romantiske synet på naturen utviklet seg utover 1800-tallet, og nå ble den ikke lenger betraktet som noe vilt og stygt. Den neste grønne bølgen var fra ca 1880 til 1900, hvor nyromantikken idealer stod sterkt. En rekke kunstnere var med på å videreformidle tanken på at naturen var vill og vakker. Fremdeles var det bare de mest privilegerte i samfunnet som hadde muligheten til å være med på de naturbaserte aktivitetene. I tillegg var det en rekke oppdagere og forskere som reiste og utforsket det norske landskapet. Frem mot løsrivingen fra Sverige i 1905, trengte man å gi Norge en egen identitet og nasjonalfølelse. Da var det nettopp idealene fra nasjonalromantikken som fikk fokus. Vakre fjellandskap, daler og bondekultur var viktig, og i tillegg hadde Norge fått sine egne polarhelter, som trosset naturkreftene, og vant ære til nasjonen med sine ekspedisjoner. (Pedersen, 2001)

Den naturbaserte turismen i Norge betjente medlemmer fra overklassen i Europa, aristokrater, kunstnere, forfattere, oppdagere og vitenskapsmenn, og Den Norske Turistforening ble grunnlagt allerede i 1868 av Thomas Heftye. Hans ønske for foreningen kommer frem gjennom sitatet som foreningen fortsatt bygger på den dag i dag: «*Lad oss gjøre det let og billigt, at riktig mange kan komme og se, hva der er stort og vakkert i vort land*» (DNT)

Den første utfordringen fjellvandrerne tar opp som tema i DNTs vedtekter i 1869, var å lette tilgjengeligheten til fjellet. De ønsket å gjøre fjellet mindre eksklusivt. De barske utfordringene i de norske fjellene var for frem til dette tidspunktet forbeholdt eliten, men med en organisert fjellturisme ville fjellet være åpen for fjellamatører. Dermed mistet Jotunheimen noe av sin status en arena for maskulinitet, og ble for dem som verdsatte disse verdiene mindre eksklusivt. Borgerskapets interesse for å spre kunnskap om friluftslivet og å få flere

mennesker ut i naturen kom mer og mer i fokus. Friluftsliv ble betraktet som noe som kunne gi en helsebringende effekt, det var sunt for kropp og sjel (Richardson, 1994)

Den norske turistforeningen, med Thomas Heftye i spissen, satte standarden for hvordan det norske folk og turister generelt skulle ferdes i naturen. Det ble basert på lite tilrettelegging og enkelt utstyr. Den fysiske mestringsfølelsen var en viktig faktor i DNT sitt syn på hvordan man skulle nyte og ferdes i naturen. Fjellvandringen ble en aktivitet som ble fremstilt som det norske av det norske, og fjellvandring ble dermed en aktivitet som understreker det nasjonale. (Richardson, 1994, s. 47)

Naturbaserte aktiviteter hadde i all hovedsak vært for menn. Spesielt engelskmenn kom til Norge for å oppleve fjellet og elvene. Menneskene som bodde og livnærte seg i disse områdene på den tiden hadde et helt annet forhold til naturen enn de besøkende fra overklassen. De betraktet naturen som en ressurs til mat og materialer til husholdningen. Et kjent ordtak illustrerer kanskje godt hva noen av dem tenkte da de betraktet turistene som kom for å oppleve å nyte landskapet gjennom dristige aktiviteter som klatring og toppturer: «*Anten er han spikande galen, elder so er han engelskmann*» (DNT)

Uansett hva de tenkte om de besøkende, så gav fjellturismen og laksefiske grunnlag for reiselivsnæring på flere steder. Nye hoteller ble bygget, og i tillegg trengte turistene lokale kunnskaper for å ta seg frem i fjellheimen. I tillegg til arbeidet i primærnæringene som jordbruk og skogbruk, kunne en nå jobbe som guide i fjellet og på breene. Etter hvert begynte også den norske overklassen å delta på naturbaserte aktiviteter.

Utover 1900-tallet endret de sosiale forholdene seg i Nord Europa (Aronsen, 2008). Folk fikk jevnt over bedre levevilkår og økonomi, og mer fritid. Slik ble også arbeiderklassen introdusert i den naturbaserte turismen. Verdien knyttet til det å være i naturen var nå en del av den norske kulturen. For bymenneskene var det et overskuddsfenomen, der en valgte å bruke fritiden sin på naturopplevelser for rekreasjon og aktivitet og for å unnsnippe hverdagens mas og byens travelhet. På bygdene var det fortsatt vanskelig å skille mellom arbeid og fritid, og tiden en brukte i naturen var også til nytte som for eksempel ved jakt og bærplukking (Pedersen, 2001, s. 211).

Den tredje grønne bølgen vokste frem rundt 1970-årene, og skilte seg ut fra de to andre bølgene i hvordan en betraktet naturen. En var nå inne i den postmaterialistiske perioden, da de materielle behovene i stor grad var dekket, og en fikk øynene opp for nye verdier. En begynte også å se konsekvensene industrialiseringen og urbaniseringen hadde fått på naturen gjennom overforbruk og forurensning, og miljøvernbevegelsene begynte å gjøre seg gjeldende. Økofilosofisk tankegang la grunnlaget for økoturisme og grønt reiseliv. Mange søkte bort fra masseturismen, og søkte unike og autentiske naturopplevelser. Det ble fokusert på bærekraft i samfunnene man besøkte (Mykletun & Gyimóthy, 2007).

I dag er verdiene fra alle periodene viktige innen naturbasert reiseliv. Alf Odden (2008) skiller mellom tradisjonelt og moderne friluftsliv. Alle former for friluftsliv er en del av et moderne fenomen i den forstand at friluftslivet har sin opprinnelse i epoken som betegnes moderniteten (Odden, 2008, s. 26). Moderniteten kjennetegnes av industrialisering, pengeøkonomi og skille mellom arbeid og fritid. Allikevel bruker Odden (2008) begrepene tradisjonell og moderne aktivitet.

Tradisjonelle friluftaktiviteter sikter til de vel etablerte formene av nåtidens friluftsliv, som var en etablert del av aktivitetsmønsteret før 1970-tallet (Odden, 2008, s. 27). Odden (2008) nevner fotturer, skiturer, bading, sykkelturner, bærplukking, jakt og fiske. Dette er enkle aktiviteter som utføres for mosjon, naturopplevelse og sosialt samvær. Denne typen friluftsliv er en sammensmeltning av det nytteorienterte høstingsfriluftslivet til bygdemenneskene, og det opplevelsesorienterte turfriluftslivet til bymenneskene.

Med moderne friluftsliv siktes det til mer fartsfylte aktiviteter, noe som har hatt en stor vekst i løpet av de siste 20 årene. Ordet moderne sikter her til «nye» aktiviteter. Her nevnes snowboard, frikjøring på ski, terrengsykling, kiting, klatring og elvepadling. Selv om ikke alle aktivitetene er nye, så har de det til felles at de forbindes med ungdom, fart, spenning, risiko individuell mestring og bruk av spesialutstyr (Odden, 2008, s. 27). I dag brukes både tradisjonelle og moderne friluftaktiviteter av mange forskjellige grupper i samfunnet. Mennesker søker til naturen for ulike grunner. Noen vil utfordre seg selv, oppleve fart og spenning, andre søker ro og fred, og noen vil bare nyte vakkert landskap.

I følge Richardson (1994) vil gjennom de drivkrefter som ligger i moderniteten, det moderne mennesket stadig søke fremover. Man drives av et utviklingsbegjær som virker umettelig.

Richardson (1994) betegner det å være moderne, som å være orientert mot utfordringer. Dette kan tolkes som om at det moderne mennesket ikke bare godtar tingenes tilstand, vi lever i en verden som er til for å forandres, vi skaper stadig nye utfordringer og dette preger også det moderne fenomenet friluftsliv.

Å nyte og oppleve en relativt uberørt natur har vært en av grunnverdiene til norsk friluftsliv. Dette er godt forankret i den norske identiteten. Nordmenn helt tilbake til 1800-tallet har brukt naturen som rekreasjon for kropp og sjel, og fysisk utfordring og det å bli fysisk sliten har vært en del av rekreasjonen for å oppnå den gode følelsen av at turen har vært vellykket. I det neste avsnittet vil vi se videre på noen av motsetningsforholdene som har oppstått i det norske friluftslivet og bruken av natur.

3.2. Bruk av norsk natur

I dette kapitlet vil vi se på noen motsetningsforhold i norsk friluftsliv knyttet til tradisjonalisme og modernitet. Vi vil presentere noen forskjellige perspektiver på natur og på natursyn hvor måten naturen skal benyttes står i fokus.

3.2.1. Moderne og tradisjonelt friluftsliv

Alf Odden (2008) og Arvid Viken (1998) diskuterer ulike aspekter knyttet til tradisjonelle og moderne syn på friluftaktiviteter og naturbruk. Odden (2008) fokuserer på friluftaktivitet i seg selv, hvilke aktiviteter som blir ansett som et «skikkelig» friluftsliv, og hvordan klassetilhørighet og generasjon påvirker hvilke friluftaktiviteter som er ønsket i norsk natur. Viken (1998) diskuterer ulike aspekter ved naturbruken på Svalbard og i Finnmark, og bruker synet på motorisert ferdsel i naturen til å skille mellom tradisjon og modernitet. Også han diskuterer hvordan samfunnslaget man kommer fra kan ha en innvirkning på måten man bruker naturen på.

Friluftsliv og hva det innebærer, er i dag et konfliktfylt område. Odden (2008) tar for seg ulike konfliktområder, men nevner spesielt ett som er mer relevant for vår oppgave, og det er konflikten om hva «skikkelig» friluftsliv innebærer. Utøverne av moderne friluftaktiviteter blir møtt med motstand fra de som representerer tradisjonelle aktiviteter. På den ene siden av konflikten finner man dem som mener friluftsliv innebærer lange turer der erfaring og

ferdigheter og involvering kreves. Det er denne typen krevende friluftsliv som er mest representert gjennom media, det er slikt friluftsliv som har status i Norge, selv om det nødvendigvis ikke er den typen friluftsliv som blir mest utøvd. En av grunnene til at det har blitt slik, er i følge Odden (2008) at dette blir representert av samfunnets elite, som klarer å skape inntrykk av at dette er den mest utbredte formen for friluft gjennom bruk av tekst og tale.

Odden (2008) snakker om et maktsentrum i norsk friluftsliv, hvor definisjonsmakten over hva friluftsliv skal være, blir funnet i naturforvaltningen og hos store frilufsorganisasjoner i hovedsak lokalisert i de store byene. Bidrag kommer også fra en skrivefør friluftselite med sterk tilknytning til akademisk middelklasse og borgerskap (Odden, 2008, s. 33). Derfor har deres type friluftsliv, med fokus på fysisk utfordring og naturopplevelser blitt et symbol på norsk friluftsliv.

Den andre siden er det som kalles hverdagsfriluftslivet. Dette er rolige turer i eget nærområde, som krever mindre grad av involvering enn de lange turene. Dette er den typen friluftsliv som flertallet av nordmenn driver med, men det har ikke fått samme oppmerksomhet i media og gjennom forskningen som det krevende friluftslivet, og har heller ikke hatt den samme statusen. De siste 20 årene har denne typen friluftsliv fått mer oppmerksomhet og fått høyere status og oppmerksomhet fra forskning og forvaltning.

Skadevirkninger fra tradisjonelt friluftsliv blir av naturforvaltningen i større grad akseptert, mens de nye aktivitetene blir møtt med restriksjoner og lovforbud (Odden, 2008, s. 33). Her viser Odden (2008) til en generasjonsdimensjon, hvor det som han kaller middelaldrende forvaltere med bakgrunn i tradisjonelt friluftsliv ikke anser de nye ungdomsdominerte aktivitetene som et «skikkelig» friluftsliv. De anser disse aktivitetene som egosentrerte og naturødeleggende. Motsetningene har en kulturell og verdimesig dimensjon (Odden, 2008, s. 33).

Synet på bruken av motoriserte fremkomstmidler i naturen er et annet konfliktområde i norsk friluftsliv. Dette kommer sterkt frem i diskusjonen om heliskiing, og i spørsmålet angående oppmykning av loven om motorferdsel i utmark og vassdrag.

Arvid Viken (1998) har diskutert nordmenn og turistenes bruk av naturen på Svalbard og i Finnmark i artikkelen «Tourism regulation – cultural norms or legislation? Outdoor life and tourism regulation in Finnmark and on Svalbard». Han ser blant annet på atferdsendringer i hvordan nordmenn og turister bruker naturen, og hvorfor det er et voksende behov for regulering av friluftslivet.

Artikkelen diskuterer nordmenns natursyn og bakgrunnen for dette, og hvordan ulike naturbrukere kan komme i konflikt med hverandre, fordi de har ulike holdninger til rekreasjon i naturen. Viken (1998) diskuterer dette opp mot arktiske områder i Finnmark og på Svalbard, men noen av begrepene han bruker kan også være relevante å se på i forbindelse med diskusjonene rundt heliskiing. Han diskuterer blant annet menneskers syn på bruken av motorisert ferdsel i naturen, og bruker begrepene tradisjonelister og modernister for å beskrive deres holdninger.

Viken (1998) deler turister og utendørsrekreasjonister inn i harde og myke naturbrukere. Dette gjør han i henhold til måten de behandler naturen. Harde naturbrukere er den gruppen som benytter seg av motorisert transport, de myke naturbrukerne bruker egen kropp for å ta seg fram. Inndelingen i harde og myke brukere kan være misvisende. Det er ikke nødvendigvis slik at harde naturbrukere legger mer press på naturen enn de myke naturbrukerne, siden den myke gruppen har mest intim kontakt med, og tilbringer mest tid i naturen.

Viken (1998) bruker også begrepene tradisjonelister og modernister for å beskrive menneskers syn på måter å bruke naturen på. Modernistene tar i bruk nye redskaper for å ferdes i, og bruke naturen og er positivt innstilt til motorisert ferdsel. Modernistene er ofte dem som har bodd i en region og brukt naturen gjennom generasjoner. Tradisjonelistene ønsker ikke bruk av moderne hjelpemidler som for eksempel snøscooter. De ønsker en tradisjonell bruk av naturen, gjennom turgåing, jakt og sanking.

Viken (1998) sier at det relativt lave motsetningsforhold mellom ulike grupper i forhold til naturvern i Norge på grunn av en generell politisk enighet om å ta vare på naturressursene. De største motsetningene har tradisjonelt vært mellom industrielle- og rekreasjonsinteresser. Dette kommer frem i forbindelse med utbygginger av for eksempel vannkraftverk og lignende, hvor industrien og naturbrukerne er uenige om selve utbyggingen i naturområdene.

I Finnmark og på Svalbard finner man nå et motsetningsforhold mellom modernister og tradisjonister. Dette til tross for de store naturområdene de har til rådighet. På Svalbard kan man kjøre snøscooter hvor man vil utenfor vernede områder, men i Finnmark er det langs oppmerkede løyper. Begge steder er det lokalbefolkningen som er mest liberal i synet på snøscooterkjøring. Det er ofte innflyttere fra andre steder i landet som er i mot denne typen naturbruk. Dette gjenspeiler kanskje det klasseskillet som Odden (2008) diskuterte i sin doktoravhandling om norsk friluftsliv. Han diskuterte et slags klasseskille i friluftslivet, hvor det som blir sett på som tradisjonelt norsk friluftsliv gjerne har stått sterkere hos akademikere og borgerlige fra sentrale strøk, enn hos hele befolkningen. Viken (1998) viser også til at denne typen friluftsliv ikke har stått like sterkt hos gårdsbrukere, fiskere, og arbeidsklassefolk, som hos middelklassen, intellektuelle og selvstendig næringsdrivende (Viken 1998, viser til Fitje 1996).

Ettersom folk har fått mer fritid, har også mennesker som tidligere ikke var like kjent med friluftslivkulturen også begynt å bruke naturen. I Finnmark er hoveddelen av fritidskjørere på snøscooter fiskere, gruvearbeidere og mennesker som arbeider i industrien, hvor slekten har bodd i området over generasjoner. Behovet for fysisk aktivitet får de oppfylt gjennom arbeidet. Kulturen er basert rundt manuelt arbeid og teknologi, og de anser naturen som sin lekeplass (Viken, 1998, s.67). Funksjonalisme fremfor estetikk er kjernen i kulturen. For disse har snøscooter åpnet en ny verden. I naturen representerer de modernitet, selv om de kanskje ofte allikevel hevder de er bærere av tradisjon, de ser det slik at de gjør som sine forfedre, de bruker og høster av naturen. Deres verktøy er hardere mot naturen, områdene de opererer i er større, og de har mer tid å bruke på slike aktiviteter enn sine forfedre.

Denne motsetningen mellom tradisjonister og modernister vil vi bruke videre i vår analyse av heliskidiskusjonen. Synet på tradisjonelt og moderne friluftsliv er en stor del av det som blir diskutert. Et problem med dette er at dette er en generell inndeling. Mange av dem vi skal bruke uttalelsene til befinner seg gjerne i et grenseland mellom tradisjonistiske verdier og moderne friluftsliv. Frikjøring på ski er en aktivitet som kan bli ansett som moderne, men det er ikke dermed sagt at alle disse også er for motorisert ferdsel og ønsker helikopterbruk i fjellene. Noen av dem som ønsker å åpne for snøscooterkjøring kan også være motstandere av heliskiing, og blir dermed vanskelig å plassere i henhold til Vikens inndeling etter synet på motoriserte hjelpemidler i naturen. Noen vil ha et annet syn i henhold til nyttetransport enn

fornøyleskjøring. Vi vil problematisere dette tydeligere i analysedelen, og gå nærmere inn på hvordan vi har gjort inndelingen.

Videre vil vi presentere noen flere typer natursyn. Disse har en litt annen vinkling enn synet Odden (2008) og Viken (1998) presenterer. Vi har valgt ut noen teorier som vi mener er relevante å bruke i analysen av meningene til tilhengerne og motstanderne av heliskiing.

3.2.2. Bruk av natur som næring

Menneskers natursyn påvirker deres holdninger og meninger ovenfor tilrettelegging og inngripen i naturen. I heliskidebatten virker det som at synet på naturen, og hvordan denne kan gi mennesker gode opplevelser er et sentralt tema. Dette gjelder både enkeltmenneskers behov for naturen til rekreasjon, men også hvordan den bør brukes i næringsammenheng. Rundt disse bruksområdene kan det oppstå konflikter mellom ulike interessenter. Vi skal nå presentere to diskurser som viser til dette.

Konflikter knyttet til naturbruk har tidligere blitt studert ut i fra diskursanalyser. Denne typen analyser ser på tekster som meningsbærende utsagn, der vekten legges på å forstå hva slags meninger tekster uttrykker, og hvordan tekster og utsagn former forståelsen av virkeligheten (Jacobsen, 2005, s. 211)

Daugstad, Haukeland og Vistad (2012) viser i sin artikkel om næringsinteresser i Rondane og Jotunheimen nasjonalparker til overordnede diskurser når det gjelder å forstå potensielle og reelle konflikter om bruken av nasjonalparker, og ønskede og uønskede utviklingslinjer for de berørte lokalsamfunnene, og hvordan dette henger sammen med sosiale og økonomiske interesser og den mening eller forståelse som tilskrives en situasjon.

Sosiale og økonomiske interesser kan ha en betydning i konflikten om heliskiing. Det kan tenkes at det vil ha en innvirkning på lokalsamfunnene og næringsutviklingen på ulike steder i Norge. I analysen vil vi diskutere dette. Vi har valgt ut to av diskursene som Daugstad, Haukeland og Vistad (2012) bruker. Dette er den nytteorienterte rurale diskursen og den hedonistiske rurale diskursen. Diskursene definerer ulike verdigrunnlag som man finner i konflikter om utvikling i lokalsamfunn.

Den nytteorienterte rurale diskursen har hovedfokus på økonomiske forhold og utfordringer, og vektlegger betydningen av å utvikle nye næringer som kan bidra til å skape livsgrunnlag i bygdesamfunnene. Dette er av betydning for heliskikonflikten, fordi det er et spørsmål om dette bør være et tilbud i næringen eller ikke.

Den hedonistiske rurale diskursen blir sett fra et urbant perspektiv, hvor bygdesamfunnet har potensial til å gi folk «det gode liv». Natur, rural kultur og landskap gir byfolk et sted til rekreasjon og avslapping. I heliskikonflikten kan dette trekkes inn i forhold til hvordan de ulike partene vurderer det som en ressurs til rekreasjon og avslapping, eller et hinder for dette.

Menneskers syn på selve naturen har en innvirkning på hvordan de mener den bør brukes og utnyttes. Dette vil vi gjennomgå i det neste avsnittet.

3.2.3. Antroposentrisk og ikke-antroposentrisk natursyn

Line Ramsvik (2012) har diskutert ulike typer natursyn i sin masteroppgave «Reiselivsutvikling i Nasjonalparkriket: Lokalbefolkningens natursyn og holdninger til tilrettelegging i nasjonalparkene». Hun skiller mellom det ikke-antroposentriske og det antroposentriske natursynet.

Et ikke-antroposentrisk natursyn anser mennesker som en liten del av et større bilde, mennesker er underordnet naturen, og bør ikke gjøre inngrep som kan skade naturen. Grunntanken i det ikke-antroposentristiske natursynet er at mennesker ikke skal sette sine behov i sentrum.

Det finnes flere nyanser av denne typen natursyn. Hva som har iboende verdi, blir vurdert på ulik måte. I den sterkeste retningen innenfor ikke-antroposentrisk natursyn blir mennesket og naturen betraktet som en del av en større helhet. Hovedformålet er å beskytte den biologiske diversiteten. Økosystemet i tillegg til alle levende skapninger, har et egenverd og bevaring av biodiversiteten handler dermed om å beskytte ulike arter eller områder fra menneskene, og ikke for menneskene. Vi vil ikke gå inn på alle de forskjellige retningene innenfor det ikke-antroposentriske natursynet, siden helskidebatten i hovedsak setter mennesker og deres behov for å bruke naturen til rekreasjon i sentrum, men oppsummerer det kort for å vise motsetningen til det antroposentriske natursynet.

Ramsvik (2012) bruker Attfield (2003) og Ariansen (1992) til å definere det antroposentriske natursynet. Dette defineres som «å verdsette kun mennesket som moralsk individ med iboende verdi, og hvor alt som er av betydning handler om menneskets tilfredsstillelse. Naturen er bare et middel for å oppnå slik tilfredsstillelse, og har kun instrumentell verdi» (Ramsvik, 2012, s. 5).

Det antroposentriske natursynet innebærer ikke bare ren utnyttelse av materielle ressurser. Ramsvik (2012) viser til Ligth og Rolstons (2003) som sier at naturens instrumentelle verdi kan innebære estetiske og spirituelle verdier for menneskene. De argumenterer for en bærekraftig utnyttelse av ressursene slik at også de fremtidige generasjoner kan ta del i godene som naturen gir.

Ramsvik (2012) viser til Bibelen som en av bakgrunnene for det antroposentriske natursynet. I 1. Mosebok 1.28 står det skrevet: «Vær fruktbare og bli mange og oppfyll jorden og legg den under eder, og råd over fiskene i havet og over fuglene under himmelen og over hvert dyr som rører seg på jorden.» Dette er et eksempel på antroposentrisk natursyn.

Også Mona Bjelland (2007) diskuterer det antroposentriske natursynet i sin hovedfagsoppgave «Tilrettelegging av natur for friluftsliv og reiselivsaktivitet – et verdispørsmål». Bjelland (2007) sier at innen den antroposentriske retningen blir mennesket sett på som egenartet og enestående, og har en særstilling framfor alt annet i naturen. Det er et skille mellom menneske og natur, naturen er noe som mennesker kan leve i og av. Hun presenterer ulike retninger innen det antroposentriske natursynet; Naturerobrerperspektivet, miljøreparasjonsperspektivet, ressursforvaltnings-perspektivet og bevaringsperspektivet.

De ulike perspektivene viser ulike syn på hva naturen kan gi av verdi. Vi skal i analysen av de ulike verdigrunnlagene i heliskidebatten se om noen av disse verdiene innen den antroposentriske retningen er gjeldende i denne konflikten.

I naturerobrerperspektivet fremstår mennesket som naturerobrere. Dette er vanlig i industrialiserte land. «Fremskritt i teknikk og vitenskap gir herredømme som er nøkkelen til økt levestandard og økonomisk utvikling» (Bjelland, 2007, s. 18). Naturens ressurser er

ubegrenset, og utvikling av levestandard for mennesker er sentralt. Naturen er en gjenstand som kan kjøpes og selges.

Miljøreparasjonsperspektivet fremhever at naturen har blitt overutnyttet i lang tid, derfor har mange fått ett nytt syn på mennesket i forhold til naturen. Man ønsker å sette i gang rensertiltak for å begrense eller fjerne uheldige virkninger. Man ser også et behov for forebygging av miljøskader.

Ressursforvaltningsperspektivet fokuserer på å legge om produksjon og forbruk i en mer miljøvennlig retning for å forebygge forurensingsproblemer, og det fokuseres på at ressursmangel snart kan bli et alvorlig problem. Bærekraft er et viktig begrep, «*det viser til arters evne til å fornye sine populasjoner*» (Bjelland, 2007 refererer til Ariansen og Wetlesen, 1994 s. 244). Gro Harlem Brundtland og Verdenskommisjonen for Miljø og Utvikling la i 1987 frem sin definisjon på bærekraftig utvikling: «*...en utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter for å tilfredsstille sine behov*».⁴ Det er en sammenheng mellom miljø og naturressurser og økonomisk og sosial utvikling.

I bevaringsperspektivet har natur uten inngrep en form for nytteverdi eller egenverdi for mennesket (Bjelland, 2007). Menneskers opplevelser og opphold i den uberørte naturen kan gi dem livskvalitet og glede. Den urørte naturen må bevares for framtidige generasjoner. Dette er kanskje det mest relevante perspektivet i forhold til friluftsliv og naturbaserte aktiviteter, og dermed heliskidebatten.

Det er ikke sikkert at vi gjennom analysen finner syn som representerer alle perspektivene, men vi har gjennomgått dem for å vise at det antroposentriske natursynet har variasjoner.

⁴ Mona Bjelland viser til St.meld.nr.58, 1996-97 s.10

4. Metode

I denne delen av oppgaven vil vi gjennomgå metodene vi har valgt for innhenting av data som vi vil bruke til å belyse vår problemstilling. Vi har valgt metodeteorien fra Dag Ingvar Jacobsen (2005) «Hvordan gjennomføre undersøkelser? – Innføring i samfunnsvitenskapelig metoder». Vi har valgt en kvalitativ metode med n-studier, dette er det første vi skal gjennomgå. Vi vil deretter presentere utvalget av kilder, hvem vi har valgt og hvorfor. Hovedkilden vår er dokumentundersøkelser, som vi har supplert med informasjon fra personlige intervjuer.

Vi vil gjøre en kritisk gjennomgang av undersøkelsesprosessen for å få frem gyldigheten og reliabiliteten i oppgaven. Gjennomgang av metoden har som formål å vise hvordan vi har utført arbeidet og avdekke eventuelle svakheter ved undersøkelsen. Valg av metode tar utgangspunkt i problemstillingen vi har satt, og avgjør hvilke type data som skal innhentes og hvordan denne skal behandles i analysen.

Med vår problemstilling ønsker vi å belyse *hvilke* ulike verdigrunnlag som kommer frem i debatten om kommersiell heliskiing i Norge. Dette er en beskrivende problemstilling. Vi vil finne de mest diskuterte temaene i debatten, og analysere meningene i forhold til disse opp mot teorier som gjør rede for ulike verdier som kommer frem i konflikter om bruk av natur.

Vi har basert oppgaven på uttalelser om heliskiing gjort i forbindelse med forslag av endring i motorferdselloven. Debatten rundt dette foregikk i tiden rundt stortingsvalget 2013, og dermed er det en relativt ny diskusjon vi har sett på, selv om temaet kanskje har vært diskutert ved ulike anledninger tidligere. Vi har ikke funnet tidligere oppgaver om dette temaet, men vi har funnet mange rapporter, artikler, masteroppgaver og doktoravhandlinger som omhandler nordmenns forhold til bruk av natur, friluftsliv og motorisert ferdsel i naturen, noe som er relevant for vår oppgave, siden vi ønsker å finne om noen av de samme verdigrunnlagene som blir presentert i disse også gjelder i heliskikonflikten.

4.1. Valg av metode

Vi har valgt å bruke kvalitative metoder for å samle empiri. Begrepet empiri viser til at vi ønsker å få svar på problemstillingen ved å innhente informasjon fra virkeligheten (Jacobsen 2005). Dette gjør vi fordi vi ønsker å gå i dybden på meningene om kommersiell heliskiing i Norge. Hadde vi ønsket å måle utbredelsen av for eksempel positive og negative holdninger til dette hadde vi valgt den kvantitative metoden, som vektlegger bredde. Jacobsen (2005) viser til Ian Dey (1993 s.10) for å forklare forskjellen mellom de to retningene. Han sier at kvantitative data opererer med tall og størrelser, mens kvalitative data opererer med meninger. Disse formidles i hovedsak via språk og handlinger.

Det ideelle kan ofte være å måle både dybde og bredde av et fenomen, men på grunn av tidsbegrensning og ressurser lar dette seg ikke gjøre i vårt tilfelle. I forhold til teorier om natursyn er det også den kvalitative metoden mer passende fordi dette kan få frem flere nyanser og detaljer i empirien.

Den kvalitative metoden er fleksibel. Det betyr at man underveis i undersøkelsesprosessen kan gå tilbake og endre på problemstilling og datainnsamlingsmetoden. Vi begynte med dokumentundersøkelser, fordi det var mye informasjon å hente om temaet vårt, og tilslutt foretok vi intervjuer for å se om vi fikk andre synsvinkler enn det som ble presentert i media. Vi har også endret problemstilling underveis. Vi begynte med at vi ville finne ut hvem som var aktive i diskusjonen, og hvilke meninger som ble presentert i media. Vi har hele veien hatt natursyn som et teoretisk utgangspunkt, og etter hvert har vi arbeidet dette inn i problemstillingen.

Noen problemer knyttet til en kvalitativ tilnærming er at informasjonen man samler inn ofte er kompleks, og det er lett for å overse informasjon. Det er vanskelig å være åpen for alle nyanser og detaljer. Siden vi har brukt dokumentundersøkelser, som er en sekundær kilde, har noen andre allerede silt ut det som de mener har vært det mest sentrale.

Kvalitative undersøkelser har som ideal å være åpne, man vil gå inn med et åpent sinn og samle inn så mye relevant informasjon om et tema som mulig. I vår undersøkelse blir denne åpenheten påvirket fordi vi bruker informasjon som er innsamlet og bearbeidet av andre. Vi har derfor supplert informasjonen fra dokumentundersøkelsene med personlige intervjuer.

Et problem knyttet til denne innsamlingsmetoden kan være undersøkelseeffekten, det vil si at selve undersøkelsen skaper spesielle resultater. Dette vil vi komme tilbake til i vurderingen av reliabiliteten, eller troverdigheten av undersøkelsesresultatene.

Vi har valgt et intensivt undersøkelsesdesign. Dette er fordi vi ønsker å gi en så helhetlig som mulig beskrivelse av meningene i heliskidebatten, og få frem ulike individers forståelse og fortolkning av virkningene dette vil føre med seg. Dette er en kommersiell naturbasert aktivitet, og dermed vil det naturligvis føre med seg meninger om naturbruk, sett fra brukere av naturen sitt ståsted, men også fra et næringsperspektiv. Vi har valgt små n-studier som undersøkelses metode. I neste avsnitt vil vi forklare og begrunne dette.

4.1.1. Små N-studier

I metodelitteraturen får ofte enheter betegnelsen N, dette kommer fra det engelske ordet numbers. I slike studier velges et fåtall enheter. Ved å bruke få enheter er det mulig å gå i dybden på hver enhet.

Vi har hatt problemer med å velge mellom n-studier og case-studier. Case- studier blir ofte brukt innenfor en spesifikk kontekst avgrenset i tid og rom. Vi kunne brukt konflikten om heliskiing i norske fjell som en case, men problemet i henhold til dette er at vi ønsker å se på generelle teorier om natursyn opp mot saken, og undersøke enheter fra ulike kontekster. En case skal i følge Jacobsen (2005) ikke handle om generelle, det skal være noe spesifikt og spesielt. Det er et uklart skille mellom case og små n-studier. De er ikke gjensidig utelukkende.

For å få et nyansert bilde av heliskikonflikten ønsker vi å undersøke meninger fra mennesker i ulike kontekster, i denne sammenheng egner det seg bedre med n-studier enn casestudier. Vi vil se på synspunktene til brukere av fjellene, representanter fra ulike næringer og politikken. Derfor mener vi at små n-studier er mer passende enn en case, selv om case-studier også har som formål å gi en dyp forståelse av en sak. Små n-studier fokuserer på et spesifikt fenomen, men fenomenet belyses fra flere ulike ståsteder (Jacobsen, 2005, s. 93). Det spesifikke stedet eller hendelsen blir mindre viktig, og fenomenet fremheves.

Fenomenet i vårt tilfelle er heliskikonflikten. Det fokuseres på hva som ligger i fenomenet. Vi ønsker å se hvilke oppfatninger ulike grupper har i forhold til heliskiing, og hvilke verdier de har i forhold til bruk av natur. Ved å bruke enheter fra ulike kontekster kan vi få en rik beskrivelse av et fenomen, vi kan få bedre forståelse av heliskikonflikten, og få frem eventuelle variasjoner i denne.

Hvor mange enheter som velges ut kan variere. Det avhenger av om det er ønske om å generalisere til en større populasjon eller ikke. Vi har brukt relativt få enheter, og derfor er det ikke snakk om dette. For å generalisere fra et utvalg til en større populasjon kreves det et ekstensivt design, som undersøker mange enheter. I vår undersøkelse har vi valgt et intensivt design med relativt få enheter. Derfor snakker vi heller om en teoretisk generalisering. Dette vil si at vi kanskje ut i fra et mindre antall observasjoner kan danne en generell teori om hvordan virkeligheten ser ut og hvordan fenomener henger sammen (Jacobsen, 2005). Det vil allikevel være vanskelig å si sikkert om teorien er gyldig også i andre kontekster.

4.2. Valg av kilder

Som vi diskuterte innledningsvis har vi valgt dokumentundersøkelser som hovedkilde i vår oppgave. Ved hjelp av dette har vi funnet ut hva som er de mest diskuterte temaene i diskusjonen. Etter dokumentundersøkelsene har vi utført fire personlige intervjuer for å finne ut mer om disse temaene, og for å høre om de har andre meninger rundt saken. Vi vil nå gjennomgå disse kildene.

4.2.1. Dokumentundersøkelser

Denne typen undersøkelse samler inn sekundære data. Det vil si data som andre allerede har samlet inn. «*Denne metoden egner seg når en ønsker å få tak i hvordan andre har fortolket en viss situasjon eller hendelse*» (Jacobsen, 2005, s. 164). Vi har undersøkt intervjuer og innlegg i ulike tidsskrifter og aviser på internett for å finne sitater som viser ulike interessenters holdninger til heliskiing i Norge.

Metoden har både fordeler og ulemper. Nedtegnede kilder kan være mer reflekterte og gjennomtenkte enn de mer spontane svarene ved et vanlig intervju. «*Mindre spontanitet kan bety at informasjonen er blitt forvridd og «forfalsket» for å gi et spesielt inntrykk, men kan*

også bety at den er mer gjennomtenkt og bearbeidet» (Jacobsen, 2005, s. 164). Ved å undersøke artikler og tekster av andre kan vi få rede på hva som allerede har blitt uttalt og diskutert i heliskidiskusjonen. Dette har gitt oss muligheten til å sette oss inn i diskusjonen, og finne kjernen i konflikten. Dokumenter kan være objektive på den måten at man ordrett kan finne hva som har blitt sagt i en situasjon. Dette kan for eksempel være offisielle uttalelser, hvor en gruppe eller organisasjon tar stilling til en sak eller et tema.

Et problem ved å samle inn sekundære data er at de gjerne har vært samlet inn og brukt til et annet formål enn det man selv skal bruke det til. Det kan oppstå et misforhold mellom informasjonen vi ønsker å benytte og det vi ønsker å benytte den til. Sakene vi har sett på handler om ulike aktørers standpunkt i forhold til heliskiing. De fokuserer et ja eller nei standpunkt og bakgrunnen for dette. Vi ønsker å knytte uttalelsene opp mot ulike syn på natur. Når kildene vi har brukt har utført intervjuer, eller skrevet ulike kronikker og innlegg i aviser, tidsskrifter og andre nettsider har det ikke vært for å fremheve selve natursynet til menneskene. Et problem i forhold til dette kan være at de ulike personene ikke kjenner seg igjen i de natursynene vi vil presentere. Når vi knytter uttalelser fra media opp mot natursyn kan dette bli feil i forhold til hvordan de selv betrakter sitt natursyn. Dokumentundersøkelser basert på aviser og artikler gir bare et overfladisk blikk på personens holdninger og verdier, og noen kan derfor føle seg urettferdig plassert i kategorier hvor de selv ikke føler de hører hjemme.

Førstehånds- og andrehåndskilder

Vi har funnet førstehåndskilder, hvor mennesker som selv er engasjert i saken har skrevet innlegg og pressemeldinger, men mye av informasjonen er andrehåndskilder, intervjuer foretatt med personer i debatten. Vi har brukt offentlige kilder som er publisert for et større publikum. Det som er viktig å ta i betraktning da er at disse kan være framstilt for å gi et spesielt inntrykk av situasjonen. Pressemeldinger kan være et eksempel på dette.

Det som er positivt i forhold til vår problemstilling er at slike kilder viser hvordan forfatteren ønsker å bli oppfattet. Vi ønsker å finne ulike meninger, og da kan dette være til hjelp. Vi har brukt både personlige og institusjonelle kilder. Forskjellen mellom disse er om avsender er en privatperson, eller en representant fra en kollektiv enhet. Hos de personlige kildene får vi se enkeltpersoners synspunkter, men hos de institusjonelle kildene kan det være forskjellig syn innad i gruppen som ikke kommer frem. Spesielt blant brukerne av fjellet har vi brukt

institusjonelle kilder. Dette er fordi det var vanskelig å finne personlige kilder. Vi antar at det finnes mange synspunkter i denne gruppen som ikke blir presentert i denne oppgaven.

Ved bruk av sekundære kilder må man gjøre en kvalitetsvurdering av disse. Dette baseres på den kunnskap og kompetanse den som har skrevet ned informasjonen har, og hvilken kjennskap til temaet personene besitter.

Førstehåndskildene vi har brukt er skrevet av mennesker som jobber med, eller ferdes mye i fjellet, eller har kunnskap om norsk naturbasert reiseliv. Vi vurderer kvaliteten på disse som god, på grunn av deres erfaring og kjennskap til temaet. Det vi er bevisst på er at noen kan ha en egeninteresse ved informasjonen de presenterer.

Blant andrehåndskildene er det vanskeligere å vurdere kvaliteten, fordi informasjonen kan være framstilt på en annen måte enn hva intervjuobjektet hadde tenkt i utgangspunktet. Vi vet ikke om intervjuobjektene føler at de har blitt rettferdig framstilt i det ferdig bearbejdede intervjuet. Intervjueren selv kan ha oppfattet uttalelser feil, eller vinklet det på en måte som intervjuobjektet ikke hadde sett for seg. Informasjonen vi har funnet er allerede bearbejdet av andre, altså ikke rådata. Det gjør det vanskelig å gjøre rede for påliteligheten i datamaterialet, siden en ikke vet hvordan dataene har blitt samlet inn, og hvilken vektlegging som har blitt gjort i bearbejdingen av dataene av den som har samlet de inn.

En stor andel av informasjonen vi har brukt er hentet fra friflyt.no. De viste seg å ha mange saker relatert til heliskidebatten. Dette er kanskje fordi dette er et nettsted som retter seg mot mennesker som er interessert i og driver med ulike friluftaktiviteter. Ved å hente mye informasjon fra en kilde, kan vi skape en negativ effekt, fordi denne kilden kan vinkle informasjonen på en spesiell måte. Vi er bevisst på dette, men etter å ha sett på de forskjellige artiklene som Fri Flyt presenterer, mener vi at de viser en nyansert debatt. De har intervjuet forskjellige grupper som politikere, næringsdrivende og brukere, med forskjellige holdninger til heliskiing. Deres saker har også henvist til andre kilder som vi har fått bruk for, som for eksempel lokalaviser.

De ulike kildene er forskjellige, men vi har allikevel funnet mange fellestrekk i informasjonen de gir. Ordførere og fjellguider er sterkt representert både hos Fri Flyt og lokalavisene, og naturen som en ressurs i reiselivsnæringen blir diskutert hos alle kildene.

Vi har laget en tabell som viser informasjon om de ulike sekundære kildene vi har brukt i analysedelen av oppgaven:

Type kilde	Kilde	Informasjon fra kilden
Magasin	Fri Flyt – friflyt.no Sportsmagasin; skriver om ski, brettkjøring, padling, klatring, kiting, surfing, windsurfing, sykling og bratt friluftsliv. Friflyt.no er et møtested for aktive ski- og friluftsentusiaster. 70.000 ski- og brettentusiaster besøker nettstedet hver måned.	«Klare for heliskiing i Narvik» Ordfører og frikjører Tore Nysæter og en svensk heliskiguide Anders Bergwall er klar til å søke om drift i Narvik
		«Ja til heliski» Intervju med Espen Fadnes og Nils Petter Rabbe som selv driver med frikjøring på ski.
		«Ja til heliski her!» Intervju med Nettet-ordfører Rolf Jonas Hurlen (H) og tindevegleder Tor Olav Naalsund om heliskiing i Nettet kommune. Inneholder også uttalelser fra politikere i Hemsedal og Rauma.
		«Mer heliskimotstand» Kronikk av Kåre Øst for Norgesguidene AS, Bjørnar Bjørhusdal for Fimbul Jostedal og Gjert Grødal for Breogfjell AS. De stiller seg kritisk til heliskiing i Sogn og fjordane
		«Slakter heliski i Norge» pressemelding fra Nortind, organisasjonen for norske tindeveglere
		«Usikker på heliski» Ørsta ordfører Rune Hovde og tindevegleder Christer Lundberg Nes uttaler seg om heliskiing på bakgrunn av at Hjørundfjord Adventures har søkt om løyve til å drive.
		«Nei og atter nei» kommentarartikkel fra Fri Flyt redaktør Erlend Sande.
Lokalaviser	Sogn Avis, nettutgave sognavis.no	«Seier nei takk» Leder i Visit Sognefjord Ståle Brandshaug sier nei til heliskiing i sognefjordregionen.
		«Heliskiing og tryggleik» Innlegg fra Stig Øystein Schmidt, nestleder i DNT Ung.
	Sunnmørsposten, nettutgave smp.no	«Heliskiturisme kan bli stort» Intervju med styremedlem Jarle Myklebust i Hjørundfjord Adventures om deres søknad om å drive testkjøring med heliskiing.
	Mørenytt, nettutgave,	«Bør satse på turistar som vil ha det stille i fjellet»

	morenytt.no	Intervju med Arild Eidset, marknadsansvarleg i Ålesund-Sunnmøre Turistforening. Han snakker spesielt om problemer knyttet til heliskiing.
<i>Andre nyhetskanaler</i>	NRK Sogn og Fjordane nettutgave nrk.no/sognogfjordane	«Vil frakta skituristar til fjells med helikopter» Intervju med Asbjørn Nes i Fjord Helikopter, prosjektleiar for arbeidet for å få til et heliskitilbud i Sogn og Fjordane.
<i>Andre</i>	dREIS, dreis.no Selskap som lager nettløsninger, utvikler innhold og bidrar i prosesser for innovasjon og forretningsutvikling	«Å lage hakkemat med helikopter» Innlegg på dreisbloggen av Anders Waage Nilsen, hvor han diskuterer virkningene åpning for heliskiing kan ha på norsk reiselivsnæring.

4.2.2. Telefonintervju

For å supplere informasjonen vi har funnet gjennom dokumentundersøkelsene, har vi også foretatt personlige intervjuer, samlet inn primære data. Denne metoden egner seg når relativt få enheter undersøkes, og når man ønsker å høre hva det enkelte individ sier, og når man er interessert i hvordan den enkelte fortolker og legger mening i et fenomen (Jacobsen 2005).

I utvalget av intervjuobjekter har vi valgt respondenter, representanter fra gruppen vi ønsker å undersøke, foran informanter. Informanter er personer som ikke representerer en gruppe, men har god kunnskap om en gruppe eller fenomen. Dette gjorde vi fordi vi ønsket å undersøke meninger i tre grupper, brukere av fjellet, næring og politikk.

Utvalget av respondenter ble til en viss grad gjort på en tilfeldig måte. Vi undersøkte hvem vi kunne tenke oss hadde en formening om heliskiing, og kontaktet disse. Dokumentanalysen var til god hjelp for å finne disse. Kriteriet var at de skulle tilhøre en av gruppene. Vi forsøkte å kontakte mange personer og bedrifter underveis, men fikk ingen respons, eller negativ respons på forespørselen om intervju. Noen hadde rett og slett ikke tid til å bli med på intervju.

Vi hadde tilslutt fire personer som var villige til å la seg intervju. De var positive til forespørselen og behjelpelige med informasjon. Vi fikk en representant fra helikopternæringen; John-Erik Sogn (Heliwing), en fra brukergruppen, men som også hadde

synspunkter sett fra næringsperspektiv; Sander Buene (Sogndal Lodge) og to ordførere som begge representerer Høyre; Rune Hovde (Ørsta) og Tore Nysæter (Narvik).

På grunn av at noen hadde det travelt, og distansen mellom oss og respondentene valgte vi å bruke telefonintervju.

Vi hadde en viss grad av struktur i intervjuet. Vi hadde på forhånd valgt ut temaer som ble diskutert i media, og laget en intervjuguide i forhold til dette (Vedlegg 1). Intervjuene startet med et generelt spørsmål om tanker rundt heliskiing, deretter spurte vi om tanker rundt de ulike temaene vi hadde identifisert i dokumentanalysen, tilslutt spurte vi også om de ønsket å tilføye noe utenom det vi nevnte.

Intervjuene ble tatt opp på båndopptaker, samtidig som vi noterte, slik at vi i ettertid kunne gå gjennom intervjuet, og sørge for at vi hadde registrert all relevant informasjon. Ingen av respondentene hadde motsetninger i forhold til dette. Det var heller ingen som hadde et ønske om anonymitet.

Et problem vi opplevde ved telefonintervjuene var at det var vanskelig å høre alt som ble sagt. Ett av intervjuobjektene befant seg ute, hvor det var vind og dårlig dekning, derfor satt vi igjen med begrenset informasjon fra denne personen. Et annet problem vi støtte på var at det noen ganger var vanskelig å komme med oppfølgingsspørsmål. Det er ikke lett å skape en god kontakt med respondenten over telefon, det blir ganske upersonlig, og det påvirker samtalen. Vi opplevde allikevel at intervjuobjektene var imøtekommende og villige til å dele sine meninger. Vi vil i det neste avsnittet oppsummere gyldigheten og reliabiliteten ved undersøkelsen.

Oversikt over respondenter:

Telefonintervju		
<i>Tilhørighet</i>	<i>Navn og status</i>	<i>Dato</i>
HeliWing, helikopterselskap (www.heliwing.no)	Daglig leder og pilot John-Erik Sogn	07.04.14
Sogndal Lodge, privatperson	Sander Buene	07.05.14
Ørsta kommune	Ordfører Rune Hovde	08.05.14
Narvik kommune	Ordfører Tore Nysæter	08.05.14

4.3. Gyldighet og reliabilitet

I denne delen vil vi drøfte gyldigheten og reliabiliteten i undersøkelsen. Jacobsen (2005) skiller mellom intern og ekstern gyldighet.

4.3.1. Intern gyldighet

Dette diskuterer om resultatene oppfattes som riktige. En måte å teste gyldigheten er en kritisk gjennomgang av de mest sentrale fasene i undersøkelsesprosessen. Et spørsmål er om vi har fått fatt i de riktige kildene. Vi føler at vi har fått undersøkt meningene til mange relevante kilder i forhold til diskusjonen, men som vi diskuterte tidligere er mye av informasjonen vi har behandlet hentet fra sekundære kilder, som vil si at dataene har allerede blitt behandlet av andre. Slik kan vi ha mistet informasjon underveis.

Vi har også konsentrert oss om tre grupper; brukere, næring og politikere. Vi har ikke diskutert synspunktene til de ulike politiske partiene, eller andre grupper eller organisasjoner. Disse kunne kanskje tilført nye elementer i analysen.

Et annet spørsmål er om kildene har gitt oss riktig informasjon. Mange av kildene vi har undersøkt har mye kunnskap om naturen i fjellene og om naturbasert turisme. Det vi må ta i betraktning er at noen kanskje har en egen agenda med informasjonen de gir. Det som vi undersøker, er meningene til forskjellige grupper mennesker. I henhold til dette gir de primære kildene oss riktig informasjon, det er deres meninger. Om de har full kunnskap om alle temaene vi har diskutert er en annen sak. I forhold til sikkerhet ser vi for eksempel at ikke alle har like god kunnskap om temaet. Vi mener at dette ikke påvirker gyldigheten i undersøkelsen, fordi det som sagt er meninger og holdninger vi undersøker, ikke faktabasert kunnskap om de ulike temaene. I henhold til politikere kan spørsmålet om de har gitt oss sine fullstendige meninger settes spørsmål ved, fordi de må være forsiktige i sine uttalelser, og holde seg til sitt program. Det kan ha vært vanskelig for disse å besvare alle spørsmålene fullt ut, fordi de i intervju situasjonen kanskje ikke hadde full kunnskap om de ulike temaene i forhold til de politiske standpunktene de representerer.

Et kritisk punkt er også om respondentene har forstått spørsmålene våre og hensikten med oppgaven. Det er ikke sikkert at alle kildene vil kjenne seg igjen i hvordan informasjonen har blitt behandlet videre. Vi opplyste om hensikten med oppgaven ved intervjuets start, men vi

har ikke fått dem til å gjennomgå den ferdige oppgaven. Som tidligere nevnt hadde vi problemer med å oppfatte hva som ble sagt i det ene intervjuet. Vi har derfor valgt å ikke bruke den informasjonen som vi ikke kunne tyde skikkelig. Dette betyr at denne respondentens informasjon ikke kommer frem, selv om kanskje mye av den var viktig og riktig.

De sekundære andrehåndskildene kan ha forvrengt eller manipulert informasjonen underveis, slik at denne gyldigheten er det vanskelig for oss å gå god for. Når det gjelder førstehåndskildene, og da spesielt de offentlige, som for eksempel uttalelser på vegne av større organisasjoner, kan disse ha en egen agenda med sine uttalelser i forhold til hvordan de ønsker å påvirke debatten. Det er ikke sikkert at alle medlemmene i organisasjonen deler synspunktene som blir presentert. Dette kan være aktuelt for DNT-ung, hvor det kan tenkes at mange av de 30.000 medlemmene de nevner i sin argumentasjon mot heliskiing ikke har akkurat det samme synet som blir uttrykt i avisinnlegget vi har brukt som kilde. Det kan være at dette innlegget skrevet nettopp for å påvirke andre medlemmer i hvilket standpunkt de bør sette seg i debatten. Det viser allikevel organisasjonens standpunkt i henhold til heliskiing.

Jacobsen (2005) sier at en gylden regel for testing av gyldighet er at informasjon fra flere uavhengige kilder gir en gyldig beskrivelse av et fenomen. Vi føler at vi har fått meninger fra mange forskjellige kilder. Det som er betenkelig er at så mange av de sekundære kildene er funnet fra samme utgiver, Fri Flyt. Dette har vi diskutert i gjennomgangen av kildene.

Det kan også settes spørsmål med drøftingen i forhold til de ulike natursynene. Det er ikke sikkert at alle respondentene vil kjenne seg igjen i våre konklusjoner. I forhold til sekundærkildene har denne informasjonen blitt publisert til annet formål enn det vi har brukt det til, så også her kan det settes spørsmål ved gyldigheten. Bruken av de ulike sitatene i forskjellige kategorier kan også være feil. Kanskje noen av sitatene burde vært brukt på en annerledes måte.

4.3.2. Ekstern gyldighet

Den eksterne gyldigheten handler om hvilken grad funnene fra undersøkelsen kan generaliseres. På grunn av få undersøkelses enheter og måten vi har valgt ut enheter etter grupper er det vanskelig å generalisere til en større populasjon. Dette er heller ikke hensikten med kvalitative undersøkelser, som heller ønsker å avdekke generelle fenomener.

Som tidligere nevnt snakker vi her om en teoretisk generalisering, hvor man ønsker å danne en mer generell teori om hvordan virkeligheten ser ut og hvordan fenomener henger sammen. Vi har forsøkt å knytte funnene våre opp mot teorier som diskuterer ulike verdier som vektlegges i bruk av natur. Spørsmålet er om det er mulig å generalisere dette til andre kontekster. Det er vanskelig å vurdere, men vi har sett at en del av teoriene fra teorikapitlet kan være gjeldende i denne saken, og da kan det tenkes at det også kan være gjeldende i andre konflikter om bruk av natur.

4.3.3. Reliabilitet – er resultatene pålitelige?

Dette handler om hvorvidt det er trekk ved selve undersøkelsen som kan ha bidratt til å skape resultatene vi har kommet frem til. Dette betegnes som undersøkelseeffekten (Jacobsen, 2005).

Ved å spørre om spesifikke tema i intervjuet kan vi ha ledet intervjuobjektet. Selv om vi hadde åpne spørsmål kan fokuset på de ulike temaene gjort det vanskelig for respondentene å komme på andre saker de synes er viktige. Som tidligere nevnt er telefonintervju ganske upersonlig, og det er vanskelig å skape god kontakt og en flytende samtale. Vi opplevde at respondentene svarte ganske spesifikt på det vi spurte om, men i de åpne spørsmålene snakket de om de samme temaene som vi diskuterte. Siden vi startet med spørsmålet «*hva tenker du om heliskiing som produkt i norske fjell?*» føler vi at vi åpnet for at respondentene kunne få frem sine egne tanker om temaet, og at andre elementer kunne komme frem enn de vi hadde identifisert i dokumentanalysene. Det viste at samtlige da nevnte saker som kom opp senere i intervju spørsmålene. Derfor mener vi at kanskje resultatene er pålitelige, at vi har identifisert de viktigste sakene i diskusjonen. Det som vi derimot opplevde ved å stille spørsmål om de ulike temaene fra dokumentanalysene, var at intervjuobjektene ofte viste et mer nyansert syn på noen av temaene enn det som blir presentert i media. Saken er ikke så svart/hvitt som den fremstilles. Vi skal nå gå videre med analyse av de kvalitative dataene vi har samlet inn.

5. Analyse

Vi vil nå ved hjelp av en innholdsanalyse foreta en analyse av empirien vi har samlet inn. Vi har identifisert de ulike interessentene og delt dem opp i grupper. De mest sentrale temaene i konflikten har vi delt opp i tre hovedkategorier.

Den første kategorien er natur- og turopplevelse. Her diskuterer vi hvordan tradisjonister og modernister verdsetter kvaliteter ved norsk natur. Vi skal se at det er et skille mellom de som ønsker å bevare stille og urørt natur for mennesker, og de som mener at dette ikke er det eneste som er viktig for en god naturopplevelse. Vi vil presentere ulike meninger om hvorvidt det er nok fjellareal i Norge til at både topptur folk og heliskiutøvere kan dyrke sin interesse. Den neste kategorien diskuterer kommersiell bruk av natur. Denne tar for seg tradisjonister og modernisters meninger om hvilke naturbaserte produkter som hører til i det norske reiselivet, samt sikkerhetsaspektene ved kommersiell heliskiing. Den tredje kategorien diskuterer motsetningene mellom tradisjon og modernitet, og hvordan dette preger hele diskusjonen.

Vi vil ved hjelp av disse kategoriene analysere hvilke ulike verdigrunnlag som ligger bak konflikten, hvordan tradisjonister og modernister har motstridende syn på de ulike sakene som følge av at de verdsetter ulike kvaliteter ved norsk natur, både med tanke på rekreasjon og kommersiell utvikling. Vi vil bruke Odden (2008) og Vikens (1998) teorier om moderne og tradisjonelle perspektiver på friluftsliv som et rammeverk i oppgaven, og deretter trekke inn andre teorier om naturbruk som vi mener er relevante i denne debatten.

Tilslutt vil vi komme med noen konklusjoner i henhold til problemstillingen, og komme med noen forslag til videre forskning.

5.1. Innholdsanalyse

For å skape en oversikt over hvem de ulike interessentene i diskusjonen er, har vi gjort en gruppeinndeling. Vi har delt dem inn i næring, brukere og politikere. Noen som er representert i en gruppe kan kanskje også høre til i en annen. En ordfører som forteller om heliskiing fra et politisk ståsted, kan også selv være en ivrig bruker av fjellene på sin egen fritid. Vi har satt opp en tabell for å gi en god oversikt over de ulike gruppene.

Gruppe	Tilhørighet	Navn/Status	Kilde og dato
Næring 10 stk	HeliWing	Pilot og daglig leder John-Erik Sogn	Telefonintervju 07.04.14
	Fjord Helikopter	Prosjektleder Asbjørn Nes	NRK Sogn og Fjordane 03.11.13
	Hjørundfjord Andventures AS	Styremedlem Jarle Myklebust	Sunnmørsposten 02.11.13
	Arctic Guides, svensk heliskileverandør	Heliski-guide Anders Bergwall	Fri Flyt 10.10.13
	Norgesguidene AS Fimbul Jostedal Breogfjell AS	Kåre Øst Bjørnar Bjørhusdal Gjert Grødal	Fri Flyt 14.11.13
	Organisasjonen for Norske Tindevegledere, Nortind.	Ola Einang	Fri Flyt 08.11.13 (Pressemelding Volda 08.11. 2013)
	Tindevegleder, Nesset kommune	Christer Lundberg Nes	Fri Flyt 05.11.13
	Tindevegleder, Nesset kommune	Tor Olav Naalsund	Fri Flyt 09.10.13
	dREIS	Anders Waage Nilsen (Innlegget er skrevet som privatperson, men omhandler i stor grad næringsspørsmål. Derfor har vi plassert han her).	dreisbloggen 09.11.13
	Destinasjonsselskapet Visit Sognefjord	Daglig leder Ståle Brandshaug	Sogn Avis 24.12.13

Brukere 5 stk	Driver med frikjøring på ski	Espen Fadnes og Nils Petter Rabbe	Fri Flyt 28.11.13
	DNT ung	Nestleder Stig Øystein Schmidt	Sogn Avis
	Ålesund-Sunnmøre Turistforening	Markedsansvarlig Arild Eidset	Mørenytt 08.11.13
	Fri Flyt	Redaktør Erlend Sande	Fri Flyt 27.08.13
	Sogndal Lodge	Sander Buene	Telefonintervju 07.05.14
Politikere 4 stk	Neset kommune, Høyre	Ordfører Rolf Jonas Hurlen	Fri Flyt 09.10.13
	Narvik kommune, Høyre	Ordfører Tore Nysæter	Fri Flyt 10.10.13 Telefon intervju 08.05.14
	Ørsta kommune, Høyre	Ordfører Rune Hovde	Fri Flyt 05.11.13 Telefonintervju 08.05.13
	Hemsedal kommune, Senterpartiet	Ordfører Oddvar Grøthe	Fri Flyt 09.10.13

Som tabellen viser har vi en skeiv fordeling av de ulike gruppene. Næringen har flest representanter. Det er næringen som har vært mest aktiv i diskusjonen i media. Dette er kanskje fordi næringsutvikling er et tema som engasjerer mange, som mange har en interesse av å høre om, og derfor blir de også naturlige intervjuobjekter.

Vanlige skikjørere og turgåere er mindre eksponert i media. Vi har derfor sett på uttalelser fra organisasjoner og enkeltmennesker som representerer disse. Fri Flyt redaktør Erlend Sande sin kommentarartikkel i Fri Flyt avsluttes slik: «*Det blir helt feil å lage en politikk som fører folk fra skiene og over på motoriserte farkoster. Det er det motsatte både folkehelse, naturen og vi skikjørere trenger*». Derfor har vi plassert han som bruker, og tolker hans artikkel som om den kanskje også representerer synet til flere enn bare hans eget. Vi hadde også et personlig telefonintervju med Sander Buene fra Sogndal Lodge. Denne bedriften leverer guidede turer, forskjellige kurs og overnatting i Sogndal. Siden vi hadde så mange

representanter fra næringen spurte vi om Sander Buene kunne forsøke å svare på spørsmålene som bruker, men noen av svarene er kanskje også sett litt ut i fra bedriftens synspunkt.

Etter inndelingen i grupper, har vi analysert datamaterialet og kommet frem til de ulike kategoriene vi nevnte innledningsvis. Innholdsanalysen baserer seg på en antagelse om at det personer sier i intervjuer kan reduseres til ett sett færre tema eller kategorier (Jacobsen 2005). Kategoriseringen hjelper med å forenkle kompliserte og detaljerte data. Det gjør det lettere å sammenligne ulike synspunkter om samme tema. Kategoriene må i følge Jacobsen(2005) være fundert i data. Vi har dannet kategoriene ut i fra temaer som blir diskutert i heliskidebatten.

Vi vil presentere ulike synspunkter fra de forskjellige interessentene under hver kategori. Vi har gjort en hovedvinkling inn mot Oddens (2008) og Vikens (1998) teorier om moderne og tradisjonelt natursyn, men vi vil også forsøke å drøfte det opp mot andre typer natursyn. Vi vil se på motstridende synspunkter mellom enheter tilknyttet de ulike kategoriene.

Kategoriene må også være relevante i forhold til andres oppfatning av et begrep, eller hvordan eksisterende teori og empiri om emnet har behandlet slike kategorier. Dette går på kategoriens gyldighet. Vi mener kategoriene er relevante i forhold hvordan andre kan oppfatte begreper som natur og turopplevelse og kommersiell bruk av natur. Kategorien om tradisjon og modernitet er basert på Odden (2008) og Vikens (1998) teori om temaene. Et krav til kategorisering er at de må være relevant for minst to enheter i undersøkelsen. Gjennom dokumentundersøkelsene har vi funnet ut at svært mange i diskusjonen snakker om de samme sakene, selv om de noen ganger har motstridende syn. Vi har valgt ut sitater som vi mener på en god måte illustrerer motsetningene i diskusjonen.

Kategoriene vi har kommet frem til er:

- *Natur- og turopplevelsen.* Denne kategorien er basert på faktorer som påvirker natur- og turopplevelsen i fjellet, hva som blir verdsatt av de ulike interessentene. Her trekker vi inn argumenter som baserer seg på støy og forstyrrelse, naturopplevelser og turopplevelser. Vi trekker inn argumenter som omhandler fjellarealet i Norge, om det faktisk er rom for både toppturgåere og heliskiingutøvere.

- *Kommersiell bruk av natur.* Denne kategorien diskuterer hvilken innvirkning de ulike partene mener heliskiing kan ha for reiselivet, og hvilke kvaliteter de mener norsk naturbasert reiseliv bør satse på. Den diskuterer også sikkerheten ved kommersiell heliskiing.
- *Tradisjon eller modernitet.* Denne kategorien er basert på argumenter om norsk friluftstradisjon, og hvordan heliskiing virker inn på dette. Vi vil her diskutere motsetningene mellom tradisjonalister og modernister.

Ved hjelp av disse kategoriene skal vi nå forsøke å analysere ulike meninger og holdninger, og se hvilke verdigrunnlag i forhold til bruk av natur som er gjeldende i denne konflikten. Vi vil begynne med en forklaring på hvordan vi vil bruke Oddens(2008) og Vikens(1998) teorier om modernister og tradisjonalister og syn på friluftsliv til å gjøre ett hovedskille i meningene i debatten, og problematisere dette ytterligere fra teoridelen. Deretter tar vi for oss hver kategori enkeltvis, og drøfter innholdet i disse.

5.1.1. Modernister og tradisjonalister

Vi vil analysere holdningene og meningene til heliskiing ved hjelp av Odden (2008) og Vikens (1998) teorier om hvordan tradisjon og modernitet er en kilde til konflikt i bruken av norsk natur.

Viken(1998) bruker begrepene tradisjonalister og modernister for å beskrive menneskers holdninger til motoriserte fremkomstmidler i naturen. Modernistene ønsker å åpne for en bredere bruk av motorisert ferdsel, og anser heliskiing som en mulighet heller enn en trussel for det norske friluftslivet. Tradisjonalistene derimot kjemper for å bevare norske friluftstradisjoner, og anser motorisert ferdsel som en trussel mot viktige kvaliteter og verdier ved friluftslivet i Norge, som de mener er ettertraktet av både lokalbefolkning og tilreisende. Her ser vi at verdier fra tradisjonelt og moderne friluftsliv beskrevet av Odden (2008) også kommer frem i diskusjonen.

Det er en stor gråsoner mellom tradisjonalister og modernister. Mange vil ha et nyansert syn på disse sakene, og vil ikke kjenne seg igjen i beskrivelsen dersom vi plasserer dem ved hjelp av disse definisjonene. Vi ønsker ikke å bruke disse begrepene for å plassere mennesker i båser,

men for å illustrere motsetningene som preger diskusjonen. Vi har laget en figur for å illustrere dette. Mange av interessentene i diskusjonen befinner seg et sted i mellom tradisjonalisme og modernisme, noen beveger seg mer eller mindre i de ulike retningene, eller ligger et sted midt i figuren.

Tradisjonalister og Modernister

Sterk grad av tradisjonalisme
Ønsker forbud mot all motorisert ferdsel

Åpen for noen typer motorisert ferdsel, men ønsker restriksjoner og begrensninger

Sterk grad av modernitet
Ønsker frislipp av motorisert ferdsel

Som vi snart skal presentere, er det sterkt motsetningsforhold blant de ulike interessentene på hvordan man ønsker å bruke naturen og hvilke type friluftsliv som skal utøves i den norske fjellheimen. Noen argumenterer på en måte som viser en sterk helling mot det tradisjonelle natursynet. De verdsetter fysisk mestring og bruk av enkelt utstyr, verdier som er forankret i det natursynet som blant annet DNT har fremhevet siden sin oppstart på 1800-tallet. Andre er generelt skeptisk til heliskiing med hensyn til sikkerhet og omdømmebygging i forhold til næring og turisme, og viser ikke sterk tilknytning til verken det tradisjonalistiske eller moderne natursynet. Vi skal også se eksempler på mennesker som klart og tydelig ønsker å åpne for et mer moderne friluftsliv, og som tenker at å åpne for motorisert ferdsel og nye aktiviteter i fjellene er positivt for Norge, for både lokale og tilreisende brukere av fjellet.

På grunn av alle som faller mellom et tradisjonelt og moderne syn på friluftsliv og naturbruk kan det derfor betviles om dette er en riktig og rettferdig måte å utføre analysen på. Dersom vi tar for oss de tre kategoriene, næring, brukere og politikere kan vi klare å antyde en todeling av modernister og tradisjonalister innen de to førstnevnte gruppene. Deres sitater inneholder ulike elementer som kan plasseres innenfor disse definisjonene. Et unntak er for eksempel destinasjonsselskapet Visit Sognefjord. Dette består av 250 forskjellige aktører, her finnes det nok mange motsetninger innad i organisasjonen, og de har mange elementer å ta hensyn til i

sitt standpunkt, som næringsutvikling og destinasjonsutvikling med tanke på markedsføring og omdømme.

Dette har en likhet med den politiske gruppen. Denne gruppen er vanskeligere å plassere, fordi uttalelsene er mer uklare enn hos de to første kategoriene. De har mange faktorer å ta hensyn til når de uttaler seg. De har en partitilhørighet, og må til en viss grad følge andre medlemmer av sin gruppe. Deres synspunkter baseres på hva som er viktig for samfunnet og næring på stedet de styrer over. Personlig kan politikerne ha et annet syn på friluftsliv enn det partiet og kommunestyrene står for. Synspunkter fra disse kan uttrykke både modernisme og tradisjonalisme fordi de beveger seg i grenseland mellom de to retningene. Vi vil egentlig ikke referere til dem som noen av delene, men bruker sitatet for å vise deres syn opp mot det de andre gruppene uttaler seg om.

Når vi senere i analysen referer til modernister eller tradisjonalister, har vi gjort inndelingen i denne spesifikke undersøkelsen, på grunnlag av uttalelsene som er gjort i forbindelse med eventuell åpning for heliskiing i Norge. Vi bruker holdningen til heliskiing som grunnlag for hvorvidt de er positivt eller negativt stilt til motorisert ferdsel i naturen.

En god del av de dokumentene vi har undersøkt forteller om personenes eller gruppenes holdninger til heliskiing alene, ikke generell motorferdsel i naturen. Derfor kan det stilles spørsmål ved om denne inndelingen er riktig i forhold til personenes helhetlige syn på motorferdsel i naturen. Det er ikke nødvendigvis slik at alle de som er motstandere av heliskiing, også er motstandere av opprettelse av snøscooterløyper eller andre motoriserte fremkomst midler. Dette kommer for eksempel frem artikkelen i Sogn Avis (24.12.13) hvor Ståle Brandshaug på vegne av Visit Sognefjord sier nei til heliskiing. I det samme intervjuet påpeker han at de ikke tar standpunkt til opprettelse av snøscooterløyper, men at det bør være opp til hver enkelt kommune. På samme måte kan vi ikke anta at alle som ønsker heliskiing i de norske fjellene også ønsker å åpne for fornøyleskjøring med snøscooter. Flere av de som ønsker å starte med heliskiing uttrykker også ønske om at fjellene og miljøet rundt skal bli bevart og ivaretatt, og det kan tenkes at noen derfor også ville hatt innvendinger mot annen motorisert ferdsel som kunne laget større sår i landskapet, eller vært til plage for dyrelivet i området. Dette blir spekulasjoner, men nettopp derfor er det viktig å være bevisst på at inndelingen kan være problematisk.

Inndelingen i tradisjonalister og modernister kan ikke baseres på at de ulike interessentene har en svart-hvitt holdning til motorferdsel, for det er det de færreste som har, og vi kjenner ikke til deres helhetlige syn på saken. Vi har allikevel valgt å gjøre denne inndelingen, for å fremheve motsetningene i saken. Vi bruker derfor også Oddens (2008) beskrivelser av moderne og tradisjonelt friluftsliv til å gjøre inndelingen. Vi ønsker å tydeliggjøre at det er en forskjell i holdninger i forhold til tradisjonell måte å utøve friluftsliv og innføring av nye måter å oppleve naturen på, og at denne forskjellen er en viktig bakgrunn i konflikter som handler om naturbruk.

Vi vil nå gjennomgå kategoriene vi nevnte i inndelingen, som presenterer de sentrale temaene i diskusjonen. Vi vil belyse de sentrale temaene ved gjennomgå ulike synspunkter ved hjelp av sitater fra de ulike interessentene. De utvalgte sitatene har blitt støttet opp fra andre personer i diskusjonen, men vi har valgt ut de sitatene vi mener belyser temaene på en god måte. Når vi her refererer til modernister og tradisjonalister er det viktig å ta i betraktning at inndelingen gjelder denne spesifikke undersøkelsen, og være bevisst på problemene ved inndelingen som vi har gjennomgått ovenfor. Vi vil underveis drøfte funnene opp mot de ulike typer natursyn som vi presenterte i teoridelen.

5.1.2. Sentrale tema

Etter å ha gjennomgått forskjellige intervjuer og innlegg i media har vi kommet frem til tre sentrale tema i diskusjonen. Intervjuene vi har foretatt har basert seg på disse temaene som kom fram i dokumentanalysen, men vi har også vært åpen for nye innspill. Det vi har fått understreket ved å analysere intervjuene vi selv har foretatt, er at det er en stor gråsoner mellom tradisjonalister og modernister. Vi får hos noen av disse et mer nyansert bilde på de ulike temaene enn det som blir presentert i media. I media fremstilles saken mer svart-hvitt, og de fleste er enten sterkt positiv eller negativ til heliskiing.

Vi vil nå gå gjennom de ulike kategoriene og underveis drøfte meningene opp mot forskjellige syn på friluftsliv og bruk av natur.

Natur- og turopplevelsen

Heliskiing og annen motorisert ferdsel fører med seg noen nye elementer i den norske naturen. Siden det har vært strenge restriksjoner på dette i store deler av landet gjennom historien, har mange mennesker et forhold til naturen som noe stille og urørt. De søker til naturen for rekreasjon og aktivitet, og har en forventning om hvordan det skal være. Derfor er det mange som reagerer negativt på at de kan komme til å oppleve støy fra helikopter. Norge har mindre fjellareal til rådighet enn mange andre destinasjoner som tilbyr kommersiell heliskiing. Dette fører til en konflikt om hvorvidt det faktisk er rom for både tradisjonell toppturaktivitet og kommersiell heliskiing.

Verdi av urørt og stille natur

Helikopteret blir blant tradisjonelistene sett på som et forstyrrende element i naturopplevelsen. Mange mener at stillhet og ro kombinert med storslagent, urørt landskap og fysisk aktivitet er faktorer som bidrar til unike opplevelser i den norske fjellheimen. Dette er verdier de mener bør ivaretas. Heliskiing kan forringe disse opplevelsene.

Tindevegleder Christer Lundberg Nes (Fri Flyt 05.11.13) mener helikopterbruk er et forstyrrende element; *«Jeg tror ikke det er mulig å gå topptur på Sunnmøre samtidig som heliskiing foregår uten å bli forstyrret av helikopteret. Det ligger jo i heliskiingas natur å dekke store områder. Jeg har selv vært på føringstur samtidig som det har foregått filming med helikopter i fjella, og det er utvilsomt et forstyrrende element».*

DNT-ung (Sogn Avis 25.11.13) mener behovet for stillhet er en viktig del av norsk friluftsliv; *«I 25 år har DNT ung hjulpet norsk ungdom med å komme seg ut i naturen. Vekk fra alt mas og støy. Slik vil vi at det skal fortsette. Med over 30.000 medlemmer i ryggen arbeider vi for et friluftsliv uten uro og bråk.»*

Sander Buene (telefonintervju 07.05.14) er ikke totalt negativ til heliskiing i verdensammenheng, men ønsker det ikke i sitt nærområde; *«Visst eg altså går på ski oppå ein fjelltopp, og så kjem det nokon plafrande forbi, så er ikkje det noko stas. Men ein er jo imot før ein har det, hadde vi som i Chamonix for eksempel, der det er lovleg og folk gjer det, så er det då ei anna sak. Men her vil ikkje eg, her ønskjer eg fortsatt at det ikkje blir».*

Ordfører i Hemsedal Oddvar Grøthe (Sp) (Fri Flyt 09.10.13) ønsker ikke heliskiing i Hemsedal, fordi han verdsetter verdiene urørt natur og stillhet kan gi mennesker; *«Jeg kan ikke forskuttere kommunestyrets avgjørelse i en eventuell heliski-sak, men vi har vært negative før, og jeg personlig er i hvert fall ikke positiv til heliskiing i Hemsedal. Det er viktig at folk får muligheten til å bedrive friluftsliv i urørt natur og uten støy, så jeg har ikke tro på at heliskiing vil komme hit».*

Ordfører i Ørsta kommune Rune Hovde (telefonintervju 08.05.14) snakker om at mennesker har forskjellige holdninger i forhold til støy i naturen, han uttrykker verken et modernistisk eller tradisjonelt syn på saken, han ser at det finnes ulike verdigrunnlag som må tas i vare; *«Hvis det er flere helikopter alle plasser, eller rundt i fjellet hvor du selv er, er det klart at det vil påvirke naturopplevelsen din når du skal gå opp, hvis du går der for å søke stillhet og være i ett med naturen. På den andre siden; alle de som er i skianleggene våre med heis og i skitrekk hvor det er liv og røre, de er jo ikke der for stillhet. Vi er jo alle åpne for at vi bruker deler av fjellheimen vår til ting som faktisk bråker. Som sagt; her er det mange interesser mot hverandre.»*

Vi ser her at tradisjonalistene legger stor vekt på urørt natur. Dette kan tyde på at de har et verdigrunnlag som er basert på det antroposentriske bevaringsperspektivet. Natur uten inngrep har en form for nytteverdi eller egenverdi for mennesket (Bjelland, 2007). Menneskers opplevelser og opphold i den uberørte naturen kan gi dem livskvalitet og glede. Dette kan ligge til grunn for at de har så sterke motsetninger til heliskiing. De frykter at dette vil ødelegge noe de selv setter pris på, og ønsker å bevare for framtiden, både for seg selv og andre mennesker. De ønsker å ha muligheten til å ferdes i stille og urørt natur, og ser på støyen som et forstyrrelseselement i naturopplevelsen.

Modernistene mener at det kan gjøres tiltak for å redusere støy og ta hensyn til andre dersom heliskiing blir tillat. De ser ikke på støyen fra helikopter som et stort problem i norsk natur, fordi omfanget ikke vil være av betydning.

Daglig leder i HeliWing John Erik Sogn mener at heliskiing ikke vil føre til store forstyrrelser for andre som ferdes i fjellet, fordi områdene heliskiing er aktuelt er så bratte og utilgjengelige, at det ikke ferdes mye mennesker der; *«Heliskiing foregår i bratte fjellskrenter og der det er mulig å kjøre fort på ski, det er jo ikke der turistene går, så at de blir så plaget av støyen av helikopter på grunn av heliskiing, det faller på sin egen uforståelighet».*

Som helikopterpilot har han kjennskap til graden av støy et helikopter fører med seg, og forklarer hvordan det måles med å sammenligne med støyen fra en gravemaskin for at vi skal forstå hva han forklarer; «...i støysammenheng så opererer man med noe som heter støyekvivalens. Det vil si hvor mye støy er du utsatt for og hvor høy støy du er utsatt for, for et begrenset tidsrom. Slik at støyekvivalensen fra et helikopter den kan være, la oss si 5, mens støyekvivalensen fra en gravemaskin den kan være 10, fordi en gravemaskin eksponerer støy ovenfor deg over et lengre tidsrom enn et helikopter gjør». Han forteller at eksponeringen i forbindelse med heliskiing kan ligge på rundt fire minutter.

Frikjører Nils Petter Rabbe (Fri Flyt 28.11.13) går hardt ut mot dem som argumenterer mot heliskiing på grunnlag av stillhet og ro i fjellet; «Debatten så langt er fullstendig forsøpla fordi organisasjoner og media har framstilt regjeringa sitt lovforslag på en svartmalt og tabloid måte, med god støtte fra bjellesauer i friluftsmiljøet som ser svart-hvitt på saken. Mitt inntrykk er at stillhetsfråtserne har ei egoistisk tilnærming til debatten. Norge ligger i verdenstoppen når det gjelder vern av natur og ca. 20% av fastlandsarealet er verna. Mesteparten er fjell som er godt egna for både fjellski- og toppturer, fordelt over hele landet. Her er mer enn nok å ta av for alle som kompromissløst søker fred og ro. Jeg ser fram til at prosessen går videre der majoriteten av debattantene har ei mer moderat tilnærming og løsningsorientert innstilling til å diskutere hvordan heliski eventuelt kan innføres i Norge».

Modernistene ser ikke at helikopterbruk i norsk natur vil være et betydelig problem, og mener at det bør være mulig å komme frem til en løsning som gagnar begge parter. Disse representerer også i likhet med tradisjonalistene et antroposentrisk natursyn, fordi de ønsker å bruke naturen som en ressurs til rekreasjon, men de viser ingen helling mot et spesielt perspektiv. Kanskje de ikke anser helikopterbruk som en stor inngripen i naturen, slik som tradisjonalistene gjør, fordi de mener at de negative ringvirkningene fra dette er minimale. De viser ikke forståelse for tradisjonalistenes argumenter om stillhet og ro, bruk av ord som bjellesauer, sier noe om holdningen til motparten i diskusjonen, og viser konfliktnivået i debatten.

Videre skal vi se hva de ulike partene mener om det norske fjellarealet, om det faktisk er mulig å bedrive heliskiing i Norge uten at det vil få negative konsekvenser for turopplevelsen til de som ferdes i fjellene.

Fjellarealet – Rom for både tradisjonelle toppturer og heliskikjøring?

Tradisjonelistene bekymrer seg for at kommersiell heliskiing vil ødelegge deres natur- og turopplevelser. De mener at avstanden mellom fjellene er for liten til at helikopterstøyen ikke vil være merkbar også utenfor den aktuelle fjelltoppen hvor det bedrives heliskiing. De mener at helikopterstøyen vil forurense både turområder og lokalsamfunnet.

Fjellførerne i Sogn (Fri Flyt 14.11.13) mener at det ikke er rom for heliskiing som produkt i Sogn og Fjordane; *«Eit vanleg helikopter tek maks fem skituristar. Eit helikopter kan enkelt fylle både Sogndalsdalen og Fjærlandsfjorden med støy ein heil dag, men det fyller ikkje opp så mange hotellsenger. Så ein vil trenge fleire helikopter. Sei så at desse skal operere innafør eit lite, avgrensa område som heliskiaktørane seier ikkje skal øydelegge opplevinga for vanlege skilauparar, og ikkje innanfor nasjonalpark. Finst dette området i Sogn og Fjordane, til dømes? Vi er rimeleg godt kjende i fjellet, og kjem ikkje på nokon eigna stad.»*

Organisasjonen for norske tindevegledere Nortind er enig, de mener helikoptertrafikken vil ha negativ innvirkning på store områder (Fri Flyt 08.11.13): *«I de mest attraktive skifjellområdene på Vestlandet og i Nord Norge er dalene trange og avstanden mellom toppene kort. Dette gjør at helikoptertrafikk til noen få topper vil ha stor innvirkning på et større område, og forringe turopplevelsen for mange. Både for lokale som går på egne turer, og for gjester som kommer hit for å få unike opplevelser».*

Dette er meninger fra mennesker som arbeider med føring i fjellene. De har god kunnskap om fjellene i sine områder, og har kanskje derfor sterke meninger om dette temaet. Vi ser her også at de trekker inn et næringsperspektiv. Dette skal vi utdype videre i neste kategori.

Det er mange land som driver med heliskiing, men det er vanskelig å sammenligne Norge med destinasjoner som for eksempel Canada som har enorme områder hvor det ikke bor eller ferdes mange mennesker. I diskusjonen er det flere som forsøker å sammenligne produkttilbudet i Norge mot andre skidestinasjoners tilbud.

Markedsansvarlig i Ålesund-Sunnmøre turistforening Arild Eidset (Mørenytt 08.11.13) har selv deltatt på heliskiing i Canada og påpeker dette; *«... I tillegg er det i Kanada store område med skog, der berre skogsarbeidarar bur. Samanlikninga med Kanada er difor meiningslaus. I Noreg har vi ein distriktspolitikk som gjer at det bur folk over alt. Det er*

ingen plassar i verda der folk bur så grisgrendt, og der helikopter vil støye så mykje for så mange».

Også Erlend Sande (Fri Flyt 27.08.13) mener at Norge er for lite til å drive med heliskiing; *«I Canada fløy vi på fjell som det ville tatt flere dager å nå på feller...», «De best egnede fjellene for heliskiing vil være de samme som toppturentusiastene setter sporene sine på etter hvert snøfall. Enten det lander på samme fjelltopp eller nabofjellet, blir helikopteret et forstyrrende element for alle de som har tatt bryet med å ta fellene fatt.»*

Vi ser her et eksempel på at tradisjonelt friluftsliv blir mer verdsatt en friluftsliv basert på motorferdsel. Motorstøyen ødelegger for de som har brukt egen kropp og innsats for å nå til topps av fjellet.

Værforholdene i Norge er også noe som må tas i betraktning. Det er kaldt og mye dårlig vær, noe som forutsetter at helikoptrene må ha mulighet til å skifte område dersom været er dårlig.

Sander Buene (telefonintervju 07.05.14) snakker om hvordan været kan være en utfordring i forhold til at det er tett mellom fjellene; *«Der man har gigantiske fjellområder kan man fly til et annet område der været er bedre. Dei mulighetene har ein ikkje her, visst ein ikkje får gigantiske område der dei får lov til å fly. Får ein lov til å fly til fleire fjelltoppar, så kan ikkje eg sjå at det kan vere berekraftig. Det finst jo sikkert områder i Norge der det egner seg, og da kan det jo hende det er kult å få det, det veit eg ikkje. Men her i området rundt meg i Sogndal, i Jotunheimen, så kan ikkje eg sjå at det er nokon plass».*

Modernistene mener at det er rom for både heliskikjøring og tradisjonelle topturer. De mener at det må være mulig å få til en løsning. De sier at de kommer til å vise hensyn, så de ikke ødelegger for andre turgåere.

Anders Bergwall (Fri Flyt 10.10.13) er heliskiguide i Sverige, og ønsker å starte opp drift i Narvik. Han er opptatt av at man må unngå for mye støy i et område; *«Vi holder en lav profil når vi er ute. Men det er viktig med store områder tilgjengelig, slik at vi kan spre lyden over et stort område, og ikke være på de samme stedene hele tiden. Vi må spre trafikken utover.»*

Asbjørn Nes (NRK Sogn og Fjordane 03.11.13) er også opptatt av å vise hensyn, og mener det er plass for alle; *«Dette skal gjerast på ein forsiktig og skånsam måte som mogleg. Vi har*

så store fjellområde at det er god plass til alle. Eg trur vi får reaksjonar, men eg håper på ein positiv dialog».

Frikjører Espen Fadnes ønsker også at mulighetene med heliskiing må gjennomgås bedre; *«Jeg har for liten kunnskap til å si at Norge har områder egnet for heliskiing, men jeg har et stort ønske om å få vite dette. Det er trist å se Fri Flyt skremme bort både seg selv og andre fra å se hvilke muligheter som kanskje ligger i Norge. «Mot-kulturen», som alltid har vært verdsatt i Norge, er dessverre enda sterkere blant forståelsepåere i skimiljøet».*

Vi ser her at konfliktnivået er høyt, han mener at motparten ikke er åpen for nye muligheter, og at det er en dårlig debatt som er påvirket av spesielle organisasjoner og personer blant tradisjonalistene.

Neset ordfører Rolf Jonas Hurlen (H) (Fri Flyt 09.10.13) er også enig om å begrense trafikken, og svarer dette på spørsmål om heliskiing i Neset; *«Da er i hvert fall jeg positiv, for det ville blitt steika artig! Men i så fall må vi bli enige om bestemte topper til bestemte tider.*

Tradisjonalistene mener at heliskiing uten tvil vil forringe deres og andres opplevelser i fjellet, og ha negative konsekvenser for det norske friluftslivet. De mener at fjellarealet i Norge er for lite til at deres interesser vil bli ivaretatt dersom kommersiell heliskiing blir tillatt. Modernistene mener at støyen er ubetydelig i den store sammenheng, og at fjellarealet er mer enn stort nok til at de kan drive med heliskiing uten å ødelegge for andre.

Daugstad, Haukeland og Vistad (2012) snakker om overordnede diskurser i konflikter om naturbruk. En av disse reflekterer sosiale aspekter. Den hedonistiske rurale diskursen kommer her til syne ved at naturen blir sett på som en ressurs til gode opplevelser og livskvalitet for mennesker, et sted for rekreasjon og avslapping.

Gjennom å analysere de forskjellige meningene ser vi at disse verdiene er en viktig årsak til motsetningsforholdet mellom tradisjonister og modernister. Det er en konflikt både innad og i mellom de ulike gruppene brukere, næring og politikk. De kommer ikke til enighet om hvordan naturen skal brukes i forhold til rekreasjon og aktivitet, og meningene i forhold til dette er ganske fastsatte. Det gjør det vanskelig å komme frem til en løsning som kan aksepteres av begge parter. Den ene parten vil uansett miste tilgang til noe de verdsetter.

Tradisjonalistene vil, dersom heliskiing blir lovlig bli påvirket av uro i naturen, men dersom det forblir ulovlig vil modernistene gå glipp av det som de ser på som en mulighet til nye og gode opplevelser. Uansett hva utfallet en gang blir vil noen føle at de sitter igjen som taperne i debatten, og konfliktnivået vil kanskje da fremdeles være tilstede.

Kommersiell bruk av natur

Et av temaene som blir diskutert av de ulike partene er i hvilken grad heliskiing kan bidra til å løfte reiselivsnæringen i lokalsamfunnene. Jakobsen (2011) diskuterer etterspørselen etter opplevelser, og i følge han ønsker mennesker i velferdssamfunn å bruke mer av sine ressurser på opplevelser. Han sier det er etterspørsel etter norsk natur og kommersielle reiselivsprodukter, og at det er et voksende lokalmarked for dette. Hva man skal gjøre i ferien er viktigere enn selve destinasjonen. Den forrige regjeringen gav også uttrykk for at de ønsket å øke fokus på naturbaserte opplevelser i reiselivet i reiselivsstrategien for 2012.

Synet på hva som er viktig i det naturbaserte reiselivet i Norge er svært motstridende blant tradisjonister og modernister. Det er uenighet om hva de besøkende ønsker, og hva som er viktig i henhold til destinasjonsutvikling. Sikkerheten ved heliskiing blir også diskutert her. Kommersiell heliskiing vil kanskje bringe flere mennesker til fjellet, og noen frykter at heliskiing kan forårsake flere skredulykker. Argumentene om sikkerheten reflekterer ikke direkte verdisyn, men er et tema som blir diskutert. Flere ulykker i norske fjell kan ha en innvirkning på omdømmet som naturbasert destinasjon. Derfor har vi valgt å plassere disse argumentene i denne kategorien.

Norge som destinasjon

I gjennomgangen av de ulike meningene skal vi se at kanskje den nytteorienterte rurale diskursen ligger til grunn for deler av konflikten. Det er uenighet om hvilke næringsvirksomheter som kan generere turisttrafikk, og hvordan det påvirker bildet tilreisende og lokale har av det naturbaserte reiselivet i Norge. Det er uenighet om hvilke verdier som er viktige i den naturbaserte turismen, og hvilke elementer som bør satses på. Den nytteorienterte diskursen kan ligge til grunn i saker hvor naturbruk er en del av næringsvirksomheten i lokalsamfunn, hvor mange ulike interesser er involvert og har ulike ønsker om hvordan naturen skal anvendes i næringssammenheng. Konflikter kan gjerne oppstå mellom representanter fra forskjellige grupper, og det gjør det også i denne konflikten.

Både brukere og politikere er uenige både innad i gruppene og med hverandre. Dette gjelder også næringen. Disse er spesielt representert i diskusjonen om næringsutvikling, naturligvis, siden det kan ha en økonomisk betydning både positivt og negativt for de ulike aktørene. De ulike meningene vi nå skal gjennomgå viser at verdier knyttet til den nytteorienterte rurale diskursen er framtrædende i denne konflikten.

Tradisjonelistene er svært skeptisk til hva heliskiing kan tilføre det norske reiselivet av verdi. De mener at det bør fortsetter satsing på kvaliteter som allerede er godt innarbeidet. De mener at tilbudet om urørt natur og stillhet er viktige for de som velger å besøke landet.

Organisasjonen for norske tindevegledere Nortind viser til tidligere undersøkelser for å begrunne sitt synspunkt (Fri Flyt 08.11.13); *«I følge Innovasjon Norge markedsundersøkelse er det nettopp våre storslagte landskap, urørte natur og stillhet som virker tiltrekkende på turistene. Våre medlemmer opplever hvert år en økning i etterspørselen etter topturer på ski fra både nordmenn og utlendinger. Stillheten, renheten og tilgjengeligheten er antagelig i dag det viktigste trekkplaster for opplevelshungrige turister. Så la oss ta vare på dette, og demme opp for velmenende tiltak som kan rive ned noe av det viktigste og mest verdifulle Norge har å by på».*

Anders Waage Nilsen (dreisbloggen 09.11.13) diskuterer heliskiing opp mot et næringsperspektiv. Han har bakgrunn som delprosjektleder i klyngeprosjektene Innovativ Fjordturisme og Norwegian Centre of Expertise-Tourism. Han forteller om en utvikling i reiselivet hvor urørt natur, tradisjonelt friluftsliv og miljøbevissthet har blitt et konkurransefortrinn i henhold til mer tilrettelagte skidestinasjoner.

Han uttrykker bekymring for hvilken effekt heliskiing vil ha på et image og omdømme som det norske reiselivet har jobbet lenge med å bygge opp; *«... Vi begynner å bli stolte av det vi faktisk er. Fra å skule misunnelig til andre, tungt tilrettelagte destinasjoner, har Norge som reisemål funnet seg selv. Det urørte er blitt selve kjennemerket, det som differensierer. Kravet om egeninnsats – som er dypt forankret i den norske friluftstradisjonen – har gått fra å være en barriere til å bli en verdiøkende kvalitet. Det sporløse – det at aktiviteten er karbonnøytral og skånsom mot sine omgivelser – er blitt et salgsargument i et stadig mer verdibevisst reiselivsmarked».*

Han viser her hvordan verdier knyttet til tradisjonelt friluftsliv er en viktig del av Norge som reisemål. Det urørte har blitt et konkurransefortrinn på reiselivsmarkedet. Videre kommer han med direkte kritikk av helikopternæringen i forhold til arbeidet som er gjort for å markedsføre Norge; *«Helikoperselskapene vil aktivt reversere resultatene av langvarig arbeid innen sikkerhet, bærekraft og grønn destinasjonsbygging. Omsetningen deres vil i praksis være snylting på omdømmeverdier som er skapt over mange, mange år. De vil redusere verdien av fortrinn man nå endelig har begynt å spille på. Kostnaden, i form av forringet opplevelse for de mange, er langt større en gevinsten for de få».*

Anders Waage Nilsen oppsummerer godt det som mange andre i guidemiljøer og reiselivet frykter, at åpning for heliskiing skal ødelegge for den norske profileringen innen reiseliv.

Visit Sognefjord (Sogn Avis 24.12.13) ønsker å satse på aktiviteter som får turistene til å bli her lenger, og som passer for forskjellige målgrupper. Heliskiing kan føre til at noen blir på stedene i kortere tid siden det er tidsbesparende i forhold til tradisjonelle toppturer.

Ståle Brandshaug sier til Sogn Avis; *«Me må ta langsiktige offentlege omsyn og kortsiktige kommersielle omsyn. Me trur det er viktigare å byggja vidare på guideaktivitetar, det kan skapast minst like store kommersielle satsingar som om ein opnar for heliskiing eller brei bruk av snøskuter», «Guiding på bre, i fjell, fotturar langs fjorden og kajakturar trur eg kan vera aktivitetar som gjer at turistar vil vera her lenger. Me tenkjer på næringa, men også klok forvaltning. I styret var dette eit samrøystes vedtak».*

Også Erlend Sande (Fri Flyt 27.08.13) har tro på at man bør satse på de tilbudene man har i dag; *«... gamle hus settes i stand til skilodger i Lofoten, Sogndal og Romsdalen. Når man legger sammen bolyst, tilflytting og reiseliv er det ikke sikkert det er noe mindre lønnsomhet i denne aktiviteten enn det ville være i noen ukers intens heliskiturisme på senvinteren».*

Ordfører i Ørsta kommune Rune Hovde (telefonintervju 08.05.14) har en litt annen innfallsvinkel i forhold til turister og deres ønsker. Han mener at det det finnes ulike motiver for å besøke fjellene; *«Dette er et spørsmål hvor vi faktisk må tenke oss nøye om. Det er noe med det at vi må være åpne for at, ønsker vi turister hit, så må vi legge til rette for at de turistene skal komme. Så må vi se at av og til så er jo de turistene positivt innstilte til en interesse. Noen kommer hit fordi de ønsker fred og ro, og noen ønsker bare å komme seg opp på de høyeste toppene for å komme seg ned igjen, og dette er noe vi må avveie, hva vi faktisk ønsker å bruke fjellene våre til. Det er en vanskelig sak!». «Vi må klare å gå inn i og prøve å*

analysere dette her uten å gå inn i dette med et ferdig forma synspunkt. De som mener at dette vil utvikle reiselivsnæringen, de vil jo mene det nesten hva enn som kommer frem, versus de som mener dette vil ødelegge. De har allerede bestemt seg».

Han mener at saken må vurderes nøye, og at de besøkende verdsetter ulike verdier, noe som må tas i betraktning i avgjørelsen om åpning for heliskiing. Han påpeker de fastsatte synspunktene som har preget debatten så langt.

Modernistene er mer positivt innstilt til kommersiell heliskiing som et bidrag til næringsutvikling. De er derimot ikke helt enig med hverandre om hvilken betydning det vil ha i form av besøkende. Noen mener det vil ha stor innvirkning på den lokale reiselivsnæringen, mens andre mener at det vil være et nisjeprodukt for spesielt interesserte. Fokuset er på lokalt plan fremfor destinasjon.

Prosjektleder Asbjørn Nes i Fjord Helikopter (NRK Sogn og Fjordane 03.11.13) forteller at de har etterspørsel etter produktet, men må si nei på grunn av forbudet. Han mener heliskiing kan åpne for ny markeder for reiselivet; *«Vi ønsker å starte opp fra januar. Dette er en tid på året det er stille hos både oss og hotella. Om dette blir markedsført på rett måte, kan det lokke mange skiturister til Sogn og Fjordane».*

Jarle Myklebust i Hjørundfjord Adventures (Sunnmørsposten 02.11.13) har også tro på heliskiing i reiselivet; *Vi ønskjer å vere først ute på våre kantar med helikopterfrakt av skikøyrarar. Potensialet for turistnæringa på Sunnmøre er enormt».*

Heliskiguide Anders Bergwall mener heliskiing i Narvik kan øke verdien i det allerede etablerte heliskitilbudet på tvers av svenskegrensen, ved å tilby nye naturressurser (Fri Flyt 10.10.13); *«På norsk side av grensa blir jo fjorden en del av pakken, plutselig kan vi tilby heliskiing fra fjell til fjord. Samtidig får vi tilgang til flere sider av fjella, noe som gjør oss friere i forhold til vær og snøforhold. Heliskimuligheter i Narvik vil heve kvaliteten på produktet vårt enormt.»*

Leder i HeliWing John-Erik Sogn har ikke den samme troen på at heliskiing vil føre til noen store forandringer for reiselivet i form av besøkende; *«Heliskiing i Norge på vinteren, det er for folk som er ekstremt interesserte i dette. Det er rett og slett for kaldt. Det er for mye dårlig vær, mens i Alpene er det mye mer soldager i fjellet og det er jo forbundet med fint vær og blå himmel, det er det veldig lite av i Norge på vinteren».*

Han har ikke tro på at det vil føre til betydelig økonomisk inntjening for reiselivet, men at det eventuelt kunne gi en viss markedsførings- og imageverdi; *«Det vil ikke bli en stor greie med heliskiing i Norge. Det er for veldig spesielt interesserte og ikke noen fler. Men det er helt klart at vi kan lage noen fantastisk flotte brosjyrer og bilder og markedsføre fjellene i Norge til et pengesterkt publikum, men det med volum ... har jeg ikke noen tro på».*

I Narvik ønsker de heliskiing velkommen. Vi snakket med ordfører Tore Nysæter (telefonintervju 08.05.14) og også han mener at heliskiing ikke vil bli et masseprodukt; *«Jeg tenker at det kan være et bra nisjeprodukt, det kommer aldri til å bli et masseprodukt, vi har jo den rette arena i Abisko (skidestinasjon i Nord-Sverige)... det vil rett og slett bli et eksklusivt produkt.* Han har tro at heliskiing som nisjeprodukt kan gi en positiv merverdi for hoteller og restauranter i området, siden gjestene må både bo og spise.

Frikjører Nils Petter Rabbe (Fri Flyt 28.11.13) mener også at heliskiing er et nisjeprodukt, og at det ikke vil få alvorlige konsekvenser for andre tilbud; *«Ellers har jeg registrert at deler av turistnæringa i Norge frykter en åpning for heliski vil slå fot under satsinga på naturbasert reiseliv, og man vil verne om eksisterende kvalitetsprodukter innenfor guiding og lignende. Det har jeg full forståelse for, men jeg er helt overbevist om at det gjennom seriøse prosesser går an å kombinere og finne plass til nisjeprodukt som heliski i utvalgte områder».*

Det er store motsetninger mellom tradisjonister og modernister på spørsmålet om heliskiing kan bidra i norsk reiselivsnæring. Næringsperspektivet er et punkt som ikke blir diskutert av Odden (2008) og Viken (1998), og er på den måten en ny side i konflikten mellom tradisjonister og modernister i synet på hvordan naturen bør brukes.

Vi har her sett at den nytteorienterte rurale diskursen er fremtredende i denne delen av konflikten. Tradisjonistene mener det bør satses på allerede etablerte produkter som har røtter i tradisjonelt friluftsliv. De fokuserer i større grad på Norge som et helhetlig reisemål, og frykter at endringer i bruken av natur som reisemålsprodukt kan få negative konsekvenser på sikt, og ødelegge arbeidet som er gjort for å bygge Norge som en naturbasert destinasjon og de verdier som allerede har blitt satset tungt på. Modernistene ser muligheter for det lokale reiselivet ulike steder, og om det ikke fører til masseturisme, så kan tilbudet av et eksklusivt produkt som heliskiing føre med seg positive ringvirkninger i form av flere besøkende hos hotell og serveringsbransjen. Noen av modernistene mener også i motsetning til

tradisjonalistene at heliskiing faktisk kan ha en positiv effekt på omdømme og image fordi man tilbyr et nisjeprodukt i de unike omgivelsene som norsk natur kan tilby.

Sikkerhet i forbindelse med kommersiell heliskiing

Skikjøring i fjellene er forbundet med en viss risiko på grunn av skiftende værforhold, krevende terreng og områder med rasfare. Mange er bekymret for om heliskiaktørene kan ivareta sikkerheten rundt dette.

Tradisjonalistene har sine tvil om sikkerheten rundt heliskiing kan bli forsvarlig ivaretatt. Spesielt de som jobber med guiding i fjellene fra før betviler dette.

Fjellførerne i Sogn (Fri Flyt 14.11.13) viser til ulykkestall fra andre steder; *«I andre land har heliskiing stått for ein stor del av skredulykkene, til dømes i Canada kor ein fjerdedel av drepne i skredulykker var heliskituristar.*

Nortind (Fri Flyt 08.11.13) mener det er vanskelig å vurdere sikkerheten rundt skredfare ved heliskiing, og mener at man må regne med flere ulykker i norske fjell dersom det åpnes for denne typen aktivitet; *«Å vurdere kald vintersnø i bratte fjellsider er en vanskelig oppgave. Svært mye av stabilitets- og terrengvurdering blir derfor gjort på vei oppover mot en topp. Og når en er oppe og skal velge en god vei ned, har en allerede samlet vesentlig informasjon om snø og skredfare i ulike høydenivå. Dersom en blir flydd til toppen blir de nødvendige vurderingene vesentlig vanskeligere å gjøre. Noe som dermed også kan føre til høyere risiko for skred», «Heliskiing vil forringe den enestående verdien av norske fjell som turmål, både for nordmenn og for tilreisende. Og skulle noe slikt bli et forsvarlig økonomisk produkt, må en også regne inn flere ulykker i norske vinterfjell».*

DNT-ung (Sogn Avis 25.11.13) bekymrer seg for at folk som ikke er kompetente til å ferdes i norske fjell vil benytte seg av heliskiing; *«I tillegg til at ein tek vekk gleda av den urørte naturen, er eg også uroleg for tryggleiken i samband med heliskiing», «Heliskiing vil opne for at eit nytt segment av befolkninga vil kome seg opp på fjell dei kanskje ikkje har nok kunnskap til å vere på».*

Sander Buene (Telefonintervju 08.05.14) viser et litt annet syn enn mange andre i debatten. Han har også erfaring med aktiviteter i fjellet, og farene det medfører. Han sier at han har tiltro til guidene som er med på å levere heliskiingproduktet; *«Om ein ikkje har vore der oppe før ein flyg med helikopter, så har ein gjerne vore der dagen før, eller ein kjenner nokon som nett har vore der. Visst det er i forhold til at ein køyrer ei side ein ikkje har gått opp sjølv, er det det du tenkjer på? Så har eg som sagt tiltru til guidane».*

Modernistene har tiltro til at sikkerheten blir godt ivaretatt ved hjelp av gode rutiner og kontroll, sertifiseringer og konsesjoner hos dem som ønsker å levere produktet.

Ordføreren i Narvik Tore Nysæther (H) (Fri Flyt 10.10.13) ønsker heliskiing i sin kommune, og sier i forhold til sikkerhet at; *«Vi må få ordentlige selskaper på plass med kvalifiserte piloter og guider».* Dette uthever han også i intervjuet med oss. Han snakker om sertifiseringer og konsesjonsvilkår. Han mener at sikkerheten vil bli forsvarlig ivaretatt.

Utover disse punktene diskuterer ikke de som ønsker heliskiing sikkerheten i media. Siden dette temaet var vanskelig å finne mye av i de sekundære kildene var det et av temaene vi spurte intervjuobjektene våre om. Heliwing leder John-Erik Sogn svarte følgende i forhold til sikkerheten; *... All heliskiing er offpiste. Utenfor preparerte løyper, og da har vi ingen garantier for at det ikke er ting under snøen som er farlig, så det å kjøre offpiste, uansett om det er helikopter eller ikke, det er forbundet med livsfare, det må man bare akseptere», «Hva det gjelder transporten opp med helikopter, så er den sikkerheten godt ivaretatt, der er det faktisk vesentlig bedre sikkerhet enn å stå på ski ned. For sikkerheten i kommersiell luftfart som helikopter er en del av, er veldig, veldig gjennomregulert, det er veldig mange, veldig klare og spesifikke regler under hvilke forhold vi har lov å fly folk opp på en fjellside og kjøre ned, den sikkerheten den er det ikke noe å si på. Sikkerheten ned er tvilsom».* Han forsøker ikke å gi et inntrykk av at dette er uten risiko.

Sikkerhet er et element som gjerne ikke blir et stort diskusjonstema i andre konflikter om bruk av natur, siden det ofte dreier seg om vern og bruk. Sikkerhet kommer inn i diskusjoner om mer ekstreme aktiviteter. Heliskiing er en aktivitet forbundet med risiko, og derfor er det naturlig at dette blir et tema her. Det som uttaler seg mest i media om dette temaet er de som driver med guiding i fjellene. Disse er godt kjent med farene som ligger i fjellet, det er en del av arbeidsdagen deres, og derfor blir det kanskje et tema de legger mer vekt på enn andre.

Tradisjon og modernitet

I gjennomgangen av kategoriene over har vi sett at konflikten i stor grad dreier seg om verdier knyttet til tradisjonell og moderne syn på bruk av natur til rekreasjon og kommersiell utnyttning. Dette støtter opp om det som Viken (1998) sier om modernister og tradisjonister, og Odden (2008) om moderne og tradisjonelle friluftaktiviteter, og hvordan disse står for de største motsetningene innen naturbruk i Norge. Det som er nytt i forhold til dette er næringsperspektivet. Som vi har sett i den historiske gjennomgangen av naturbruk i Norge, er friluftsliv og natur en viktig del av den norske identiteten. Naturen og bruken av den er et tema som engasjerer mange, og derfor oppstår det også konflikter når noen ønsker å bryte med tradisjoner.

Vi vil nå gjennomgå argumenter som bygger opp under dette motsetningsforholdet. Vi skal se at noen betrakter motoriserte hjelpemidler som et unødvendig innslag i norsk friluftsliv, mens andre ser det som en mulighet til gode naturopplevelser. Synet på tradisjoner i seg selv kommer også frem.

Mange av tradisjonistene anser helikopterbruk et brudd med selve friluftstradisjonen, og som et unødvendig element i norsk natur.

DNT-ung nestleder Stig Øystein Schmidt (Sogn Avis 25.11.13) gir uttrykk for verdier som gjennom historien har stått sterkt hos DNT; *«Den norske naturen, og måten den blir brukt på, er heilt einestående. 9 av 10 nordmenn seier dei er interesserte i friluftsliv, og åtte av ti seier dei brukar naturen minst ein gong i veka. Noko av det som lokkar oss ut er lysta til å oppleve total ro og fred...»*, *«Heliskiing vil også bryte med kjernen i norsk friluftslivstradisjon, nemleg det å bruke eigen kropp for å nå turmålet»*. De tar avstand til forslaget om endring av motorferdselloven; *«DNT ung ønskjer at me tek vare på det unike med norsk natur, og seier nei til auka motorisert ferdsel.»* Dette tyder på at organisasjonen heller mot tradisjonisme, de legger vekt på tradisjonell norsk friluftstradisjon og fysisk strev.

Også Fri Flyt redaktør Erlend Sande (Fri Flyt 27.08.13) kommer med uttalelser som kan knyttes opp mot Vikens (1998) tradisjonister og Oddens (2008) definisjoner av tradisjonelt syn på friluftsliv; *«Stadig flere nordmenn oppdager toppurfjellene der de bor og gleder seg over den unike opplevelsen det er å gå til topps på et fjell for egen maskin og kjøre ned igjen på ski...»*, *«Det blir helt feil å lage en politikk som fører folk fra skiene og over på motoriserte farkoster. Det er det motsatte både folkehelsa, naturen og vi skikjørere trenger»*. Dette viser

ikke bare synet på hva som blir verdsatt ved selve turen, men gir også uttrykk for synet på motorisert ferdsel. Han gir et uttrykk for at det tradisjonelle friluftslivet er noe som må bevares og beskyttes mot økt motorisert ferdsel, fordi den tradisjonelle måten å drive friluftsliv på har en verdi for det norske folk i form av glede og folkehelse.

Noen mener at bruk av helikopter i fjellene er et unødvendig tilbud. Tindevegleder Tor Olav Naalsund (Fri Flyt 09.10.13) gir uttrykk for dette; *«Det er bare kvantiteten som øker med helikopter, kvaliteten blir sannsynligvis forringa. Jeg ser rett og slett ikke noe behov for å bruke helikopter for å finne de fineste fjellene og den beste snøen. Norge har fjell i verdensklasse og mulighet for turer i relativt urørt terreng, og de fineste opplevelsene skapes best uten motor».*

Tindevegleder Christer Lundberg Nes (Fri Flyt 05.11.13) vinkler det på en litt annen måte; *«Dette er ikke en ønskelig utvikling. Bråket fra helikopteret sier seg selv, men like viktig er det at heliskiing er en aktivitet for de få. Det er toppturnaktivitet slik den foregår i dag som genererer trafikk».*

Begge ser på helikopterbruk som unødvendig, og mener det er de tradisjonelle toppturene som kan skape gode opplevelser og trafikk i fjellene. Dette støtter også Nortind (Fri Flyt 08.11.13) opp om i sin pressemelding; *«Etter vår oppfatning er det unødvendig å bruke hjelpemidler som helikopter eller andre motoriserte fremkomstmidler for å få gode og opplevelserike skiturer».*

Alle viser en tilnærming til det tradisjonelle synet på friluftsliv. Odden (2008) sier at et av konfliktområdene i norsk naturbruk er synet på hva som er «skikkelig» friluftsliv. De som representerer tradisjonelle aktiviteter verdsetter fysisk slit og mestring kombinert med naturopplevelse, og ser ikke på nye moderne aktiviteter som like verdifullt.

Modernistene har ikke det samme sterke forholdet til den tradisjonelle norske friluftstradisjonen, noen mener også at heliskiing kan gi nye muligheter til opplevelse i fjellet.

Espen Fadnes (Fri Flyt 28.11.13) er positiv til motorisert ferdsel i utmark; *«Jeg er åpen for alle muligheter som kan gi oss fantastiske opplevelser i den norske fjellheimen. Heliskiing er bare en av mange muligheter som ligger i motorisert ferdsel i utmark».* Han mener at debatten

omkring temaet ikke har gitt rom for å se mulighetene; «*Debatten slik den fremstår i dag ødelegger både for de som er mot, for og alle imellom. I svart/hvitt bildet som er skapt av blant annet Fri Flyt har vi mistet evnen til å gjøre en reell vurdering av problemer og muligheter ved bruk av blant annet helikopter.*»

Ikke alle har et stekt forhold til tradisjonell norsk friluftstradisjon, og mener at dette er noe som endres med tiden.

Sander Buene (Telefonintervju 08.05.14) har ikke en sterk mening i henhold til heliskiing og norsk friluftstradisjon, han er enig om at det bryter med dette, men det er ikke det som betyr mest for han; *Ein er jo frista til å reisa til andre land der ein driver med heliskiing og vere med på det, nordmenn er jo åpne for nye ting. Eg tenkjer at det er ikkje det (norsk friluftstradisjon) som betyr mest for meg personlig. Det er nok det at det påverkar guiding»*

Vi spurte om HeliWing leder John-Erik Sogns (telefonintervju 07.04.14) tanker rundt det at heliskiing bryter med norsk friluftstradisjon. Han hadde noen tanker om dette;

«Det er klart at det er ikke noen tradisjon å bli fraktet opp med helikopter, helikopter er jo ikke så gammelt. Når vi bygde vår tradisjon som egen nasjon var det ingen som visste at det fantes helikopter, da var det bare menneskelig kraft som gjaldt. Verden flytter på seg, den er ikke den samme i dag som den var på 1800tallet. Og dette med at det ikke er tradisjon, man må huske på at tradisjoner er jo noe som utvikles over tid. Og vi er helt i starten egentlig på dette her, og jeg tror at det vertfall har blitt en tradisjon i Norge for å komme seg opp på fjelltopper og stå på ski... det ser vi jo stadig vekk, at dette her med toppturer og stå på ski ned, det var det heller ikke før. Folk skulle gå på ski på flat vidde bortover, ikke kjøre nedover, det var bare tull. Så tradisjoner de endrer seg de, og de utvikler seg».

Dette viser det som Odden (2008) sier om moderne aktiviteter. I denne debatten blir toppturer på ski, og frikjøring ofte vurdert som en tradisjonell aktivitet. Dette er kanskje fordi det forbindes med tradisjonelle verdier som fysisk slit og mestring kombinert med naturopplevelse, noe som stemmer med tradisjonelle verdier i friluftslivet. John-Erik Sogn påpeker her at dette også egentlig er en moderne aktivitet. Odden (2008) betegner moderne friluftsliv som «nye» aktiviteter som forbindes med ungdom, fart, spenning, risiko, individuell mestring og bruk av spesialutstyr (Odden, 2008, s. 27). Toppturer kan inneholde flere av disse

elementene, det å kjøre frikjøring nedover kan for eksempel regnes som et eksempel på moderne friluftsliv. Det har ikke alltid vært en like utbredt aktivitet i det norske friluftslivet.

John-Erik Sogn har tro på at det er rom for nye tradisjoner i norsk friluftsliv; *«Det(heliskiing) er kanskje forskjellig fra den norske tradisjonen slik den var rett etter 2. verdenskrig, men nå er vi i 2014, og tradisjoner de dannes og de blir borte, så jeg tror dette tvinger seg fram av seg selv.»*

Også Narvik ordfører Tore Nysæter (telefonintervju 08.05.14) er enig med at tradisjoner utvikler seg og går fremover; *«Kiting bryter også med norsk friluftstradisjon egentlig, men det er jo det at du skal komme deg frem for egen maskin».* Han påpeker at heliskiing ikke kommer til å bli et masseprodukt; *«Her oppe kommer det ikke til å plafre helikoptre rundt overalt, stortsett områder der det er heller lite med folk».*

Ørsta ordfører Runde Hovde (telefonintervju 08.05.14) mener også at tradisjoner endrer seg, men at det ikke nødvendigvis betyr at heliskiing kommer til å bli en del av den norske friluftstradisjonen; *«Det (tradisjon) vil jo faktisk utvikle seg over tid, men det er jo noe nytt og det gjør at vi med rette er skeptiske til det», «Det vokser jo frem en ny interesse, men den interessen vil faktisk påvirke ganske mange av de andre brukerne i dette her, så det er det spesielle her».* Det Hovde sier her viser at dette kanskje er noe som skiller denne konflikten fra mange andre konflikter om bruk av natur til friluftaktiviteter, fordi bruk av helikopter har ringvirkninger for mye større områder enn andre aktiviteter.

I dette avsnittet har vi presentert noen argumenter som bygger opp under Odden (2008) og Vikens (1998) teorier om at motsetningene i norsk naturbruk kan knyttes opp mot moderne og tradisjonell måte å utøve friluftaktiviteter og synet på bruk av motorisert ferdsel i utmark. Det er uenighet om hva som er verdifullt ved utøvelsen av friluftaktiviteter, og hva som er riktig måte å bruke naturen på i henhold til tradisjoner. Dette ligger til grunn i hele heliskikonflikten, og meningene rundt temaene er sterke blant mange av interessentene. Noen mener vi bør holde fast ved gamle tradisjoner, mens andre ser på tradisjoner som noe dynamisk, noe som endrer seg over tid.

6. Konklusjon

Vår problemstilling spør om hvilke ulike verdigrunnlag som kommer frem i debatten om kommersiell heliskiing i Norge. Gjennom analysen av de ulike argumentene har vi kommet frem til noen konklusjoner i forhold til denne.

Vi har identifisert de mest representerte interessentene som næring, brukere av naturen og politikere. Temaene som er mest fremtredende i debatten er natur- og tur opplevelsen, og hvilken effekt kommersiell heliskiing kan ha på denne. Det diskuteres om hvorvidt de norske fjellarealene er store nok til at både tradisjonelle toppturer og heliskiing kan eksistere i harmoni. Spørsmålet om hvilke effekter heliskiing vil ha på den norske reiselivsnæringen er et sentralt tema. Sikkerheten ved kommersiell heliskiing blir også diskutert. Tilslutt har vi presentert synspunkter som viser direkte tilknytning til Oddens (2008) og Vikens (1998) teorier om tradisjonelt og moderne friluftsliv og synet på motorisert ferdsel i naturen.

Odden (2008) sier at en av motsetningene i konflikter om naturbruk i Norge er synet på hva som er et «skikkelig» friluftsliv. Det er en konflikt mellom dem som verdsetter tradisjonelt friluftsliv og de som ønsker å innføre nye og mer moderne friluftslivsaktiviteter.

I forhold til denne konflikten ser vi at dette er noe av verdigrunnlaget som fører til et høyt konfliktnivå blant de ulike interessentene. Det er en konflikt om hva som ansees som viktige verdier i forbindelse med rekreasjon. Noen ser på det urørte og det stille ved naturen som den viktigste motivasjonen for å oppholde seg i fri natur. De verdsetter gleden ved fysisk slit og mestring, og mener dette er noe av det som medfører aktivitetens verdi. De som har dette synet på naturbruk og friluftsliv ser på kommersiell heliskiing som et angrep på disse verdiene, og føler at det vil forringe deres og andres opplevelser i den norske naturen. Andre ønsker i motsetning til dette et innslag av nye aktiviteter i den norske naturen, og mener at disse også kan gi mennesker gode naturopplevelser og glede.

Mange av argumentene bunnr kombinert med dette ned i synet på motorisert ferdsel, og om dette vil ødelegge eller skape opplevelser. Dette bekrefter det som Viken (1998) sier om motsetningene mellom tradisjonister og modernister i spørsmålet om motorisert ferdsel skal være en del av norsk naturbruk. Det er sterke meninger om dette temaet, men vi har også sett at noen har en mer moderat tilnærming til dette spørsmålet.

Meningene rundt disse temaene viser at også den hedonistisk rurale diskursen er tilstede i konflikten. Natur og landskap er noe av det som kan gi mennesker «det gode liv», i form av rekreasjon og avslapping. Det er uenighet mellom tradisjonister og modernister på hvilken måte naturen skal brukes i forhold til dette.

Både tradisjonister og modernister uttrykker et antroposentrisk natursyn. De anser naturen som en ressurs for mennesker, den kan bidra til både rekreasjon og gode opplevelser både for enkeltmennesker, men også som et produkt i reiselivsnæringen. Tradisjonistene beveger seg i retning av bevaringsperspektivet, hvor urørt natur kan gi mennesker livskvalitet og glede. Modernistene ser også på naturen som en ressurs til livskvalitet og glede, men vektlegger ikke stillhet og urørt natur på den samme måten.

Næringsperspektivet er viktig i diskusjonen, og nytt i forhold til konfliktområdene presentert av Odden (2008) og Viken (1998). I tillegg til at dette uttrykker antroposentriske verdier, hvor naturen er noe som mennesker kan leve av, ser vi også at den nytteorienterte rurale diskursen kommer til syne. Den nytteorienterte rurale diskursen har hovedfokus på økonomiske forhold og utfordringer, og vektlegger betydningen av å utvikle nye næringer som kan bidra til å skape livsgrunnlag i bygdesamfunnene. Her er det uenighet om hvilke naturverdier som bør satses på, og hvordan et friluftsliv med motoriserte fremkomstmidler virker inn på det naturbaserte reiselivet.

Det er et skille i meningene mellom tradisjonister og modernister på hva som bør satses på i reiselivet. Det er uenigheter om hvilken innvirkning heliskiing vil ha på reiselivsnæringen. Det diskuteres om den vil bidra til merverdi i reiselivsnæringen i form av overnatting og servering, men også i forhold til Norges markedsføring og omdømmebygging. Her er det svært motstridende syn innen de ulike gruppene. Innen helikopterbransjen har vi sett eksempler på at noen tror det vil ha store ringvirkninger for det lokale reiselivet, mens andre hevder det vil være et produkt med mindre betydning i denne sammenhengen. I forhold til markedsføring og omdømmebygging frykter de som allerede jobber med naturbasert reiseliv at åpning for kommersiell heliskiing vil ødelegge arbeidet som er gjort for å profilere Norge som en destinasjon hvor man fremdeles kan oppleve urørt natur og stillhet.

Tradisjonalistene vektlegger Norge som destinasjon med verdier som urørt natur, stillhet og sporløse aktiviteter som noe av det som skaper konkurransefortrinn i reiselivsmarkedet. Modernistene tenker på utvikling av lokalt reiseliv, og fordelene et nisjeprodukt som heliskiing kan ha for hotell og servering i lokalsamfunnene.

Vi har gjennom denne analysen fått frem ulike verdigrunnlag knyttet til rekreasjon og kommersiell bruk av natur som preger heliskikonflikten. Verdiene er knyttet til tradisjonelt og moderne friluftsliv, hva som er «skikkelig friluftsliv». Synet på motorisert ferdsel og verdien av stille og urørt natur for menneskers rekreasjon og hvilke verdier det norske naturbaserte reiselivet skal satse på er sentralt. Til sammen danner disse verdigrunnlagene som preger konflikten.

Siden det nå ikke har blitt åpnet for kommersiell heliskiing i Norge allikevel etter at de borgerlige overtok regjeringsmakten, har debatten dabbet av. Den er ikke like intensiv i media nå som den var i tiden rundt stortingsvalget 2013. Mange har nok fremdeles formening og forhåpninger i forhold til heliskiing, og dersom det igjen åpnes for å lovliggjøre dette vil kanskje debatten blusse opp igjen. Det kan da være interessant å vite litt mer om hva som kan ligge til grunn i denne konflikten. Vi vil avslutningsvis komme med noen forslag til hva vi mener kan være interessant for videre undersøkelser i henhold til denne saken.

7. Forslag til videre forskning

Vi har i denne oppgaven analysert meninger og holdninger til heliskiing og funnet de underliggende verdiene i diskusjonen. Det som blir uttalt av de forskjellige interessentene er basert på deres egne synspunkter. Det som kunne vært interessant for videre undersøkelser er om innholdet i meningene stemmer overens med virkeligheten. Vil heliskiing ødelegge for det etablerte naturbaserte reiselivet? Er det rom for både tradisjonelle toppturer og heliskiing i Norge? Kan heliskiing som et nisjeprodukt tilføre merverdi i det norske reiselivet? Det kunne vært interessant å få faktabaserte opplysninger omkring disse spørsmålene. Mer kunnskap om disse spørsmålene kunne kanskje ført til en mer fruktbar debatt.

En annen sak vi har lagt merke til gjennom dokumentundersøkelsene, er at det i hovedsak er menn som uttaler seg i media om denne saken. Hva kan være årsaken til at det er så få kvinner som uttaler seg i denne saken? Gjelder dette også andre saker om friluftsliv og bruk av natur? Det vet vi ingenting om, men kanskje også dette kan være interessant for noen å forske på videre.

Naturhensynet er ikke noe som blir inngående diskutert i saken. Skikjøring setter ikke spor i naturen i seg selv, men menneskene som ferdes der kan ha innvirkning på dyrelivet, eller annen påvirkning i form av forsøpling og ting de etterlater seg underveis. Vi vil vise til et sitat fra Anders Waage Nilsen som diskuterer heliskiing opp mot endringer i klima og det at det blir stadig mindre snø, og at dette ikke blir tatt hensyn til i forhold til utvikling av heliskiing som næring; *«Den største trussel mot norske vintersportaktører er klima i endring. Endringene setter allerede spor i form av dramatisk minkende vårsnødekke på den nordlige halvkule. Å etablere heliskiing akkurat i Norge, og akkurat på dette punktet på tidsaksen, vitner om dyp næringspolitisk ignoranse, og totalt fravær av de tøffe prioriteringene “vår tids største utfordring” krever av oss»*. Disse temaene kunne også vært interessant å få utredet mer.

Kildeliste

- Aall, C., & Vik, M. L. (2012). Reiseliv og miljø - ei oversikt. I M. Forbord, G. T. Kvam, & M. Rønningen (Red.), *Turisme i distriktene* (ss. 235-257). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Aarset, K. A. (2013, november 2). *Heliskiturisme kan bli stort*. Hentet april 30, 2014 fra Sunnmørsposten:
<http://www.smp.no/nyheter/soere/article8552015.ece#.UnbLhEZ01bY.email>
- Aronsen, L. (2008). Rörlighet och naturturism. I K. Sandell, & S. Sörlin, *Friluftshistoria. Från "hårdande friluftslif" till ekoturism och miljöpedagogik* (ss. 209-224). Malmö: Carlsson Bokförlag.
- Bjelland, M. (2007). *Tilrettelegging av natur for friluftsliv og reiselivsaktivitet - et verdispørsmål*. (Hovedfagsoppgave, Norges idrettshøgskule), Seksjon for kultur og samfunn. Oslo: Norges idrettshøgskule.
- Daugstad, K., Haukeland, J. V., & Vistad, O. I. (2012). Tradisjon og nyskaping? En analyse av ulike næringsinteresser i og ved Rondane og Jotunheimen nasjonalpark. Kapittel 13. I M. Forbord, G. T. Kvam, & M. Rønningen (Red.), *Turisme i distriktene*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- DNT. (u.d.). *DNTS historie*. Hentet Mai 04, 2014 fra Den Norske Turist Forening:
<http://www.turistforeningen.no/historikk/>
- Eriksson, R., Amundsen, P.-W., Svendsen, K., Lien, T., Hoksrud, B., Grimstad, O. J., & Korsberg, Ø. (2012, 24 10). *Saker og publikasjoner*. Hentet mars 10, 2014 fra Stortinget:
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2012-2013/dok8-201213-011/>
- Hegvik G.K, Solberg T. (2013, september 5). *Slik vil Erna gjøre det lettere å bygge*. Hentet mars 19, 2014 fra VG: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/hoeyre/slik-vil-erna-gjoere-det-lettere-aa-bygge/a/10142952/>
- Hvamb, T. (2014, januar 3). *Regjeringen nekter deg dette*. Hentet mars 10, 2014 fra TV 2:
<http://www.tv2.no/a/5196054#.Ux3CMP15Pkc>
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2.. utg.). Gimlemoen, Kristiansand: Høyskoleforlaget AS-Norwegian Academic Press.
- Mehmetoglou, M. (2007). *Naturbasert turisme*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Meirik, T. (2013, november 28). *Ja til heliski*. Hentet mars 17, 2014 fra Fri Flyt:
<http://www.friflyt.no/Ski/Ja-til-heliski>
- Meirik, T. (2013, oktober 9). *Ja til heliskiing her*. Hentet mars 31, 2014 fra Fri Flyt:
<http://www.friflyt.no/Ski/Ja-til-heliski-her>

- Meirik, T. (2013, oktober 10). *Klare for heliski i Narvik*. Hentet april 3, 2014 fra Fri Flyt: <http://www.friflyt.no/Ski/Klare-for-heliski-i-Narvik>
- Meirik, T. (2013, november 14). *Mer heliskimotstand*. Hentet mars 16, 2014 fra Fri Flyt: <http://www.friflyt.no/Ski/Mer-heliskimotstand>
- Meirik, T. (2013, november 8). *Slakter heliski i Norge*. Hentet april 12, 2014 fra Fri Flyt: <http://www.friflyt.no/Ski/Slakter-heliski-i-Norge>
- Meirik, T. (2013, november 05). *Usikker på heliski*. Hentet april 3, 2014 fra Fri Flyt: <http://www.friflyt.no/Ski/Usikker-paa-heliski>
- Miljødepartementet, LOV-2003-06-20-45 fra 01.07.2003. (1978). *Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag*. Hentet fra Klima- og miljødepartementet: <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1977-06-10-82>
- Mykletun, R. J., & Gyimóthy, S. (2007). Adventure tourism: Den grænseoverskridende leg med risiko. Kapittel 12. I J. O. Bærenholdt, & J. Sundbo (Red.), *Opplevelsesøkonomi produktion, forbrug, kultur*. Fredriksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Nilsen, A. W. (2013, november 9). *Å lage hakkemat med helikopter*. Hentet mai 3, 2014 fra Dreis: <http://dreis.no/a-lage-hakkemat-med-helikopter/>
- Nærings- og handelsdepartementet. (2012). *Regjeringens reiselivsstrategi, Destinasjon Norge, Nasjonal strategi for reiselivsnæringen*. Nærings- og handelsdepartementet.
- Odden, A. (2008). *Hva skjer med norsk friluftsliv? En studie av utviklingstrekk i norske friluftsliv 1970-2004*. Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet, Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Geografisk institutt.
- Pedersen, K. (2001). Friluftsliv som turisme. I: Viken A. Tursime, tradisjon og trender. I A. Viken (Red.), *Turisme, Tradisjon og trender*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ramsvik, L. (2012). *Reiselivsutvikling i Nasjonalparkriket: Lokalbefolkningens natursyn og holdninger til tilrettelegging i nasjonalparkene*. (Mastergradavhandling Universitet for miljø og biovitenskap), institutt for naturforvaltning. Ås: Universitet for miljø og biovitenskap, institutt for naturforvaltning.
- Richardson, H. (1994). *Kraftanstrengelse og ensomhet : en analyse av det norske friluftslivets kulturelle konstruksjoner*. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Sande, E. (2013, august 27). *Nei og atter nei*. Hentet mars 30, 2014 fra Fri Flyt: <http://www.friflyt.no/profil/ute/Erlend-Sande/Nei-og-atter-nei>
- Schmidt, S. Ø. (2013, november 25). Sogn Avis. *Heliskiing og tryggleik*.
- Steinsvik, K. A. (2013, 8 november). *Bør satse på turister som vil ha det stille i fjellet*. Hentet mai 3, 2014 fra Mørenytt: <http://www.morenytt.no/nyheiter/article8592271.ece>

Svanes, B. J. (2013, november 3). *Vil frakte heliskituristar til fjells med helikopter*. Hentet april 30, 2014 fra NRK Sogn og Fjordane: <http://www.nrk.no/sognogfjordane/vil-drive-heliskiing-i-fjordfylket-1.11334970>

Sæle, R. (2013, desember 24). *Seier nei takk*. Hentet februar 14, 2014 fra Sogn Avis: http://www.sognavis.no/lokale_nyhende/article7064247.ece

Viken, A. (1998). Tourism regulation - cultural norms or legislation? Outdoor life and tourism regulation in Finnmark and on Svalbard. I B. Humphreys, Å. Ø. Pedersen, p. Prokosch, S. Smilt, & B. Stonehouse (Red.), *Linking tourism and conservation in the Arctic. Proceedings from Workshops hosted by the Norwegian Polar Institute and WWF Arctic Programme* (ss. 63-74). Norsk Polarinstitutt. Meddelelser No.159.

W.Jakobsen, E., & Espelien, A. (2011). *Et kunnskapsbasert reiseliv*. Oslo: BI Norwegian School of Management, Department of Strategy and Logistics.

Wikipedia. (u.d.). *Heliskiing*. Hentet fra wikipedia: <https://en.wikipedia.org/wiki/Heliskiing>

Vedlegg

Vedlegg 1 - Intervjuguide

1. Hva tenker du om Heliskiing som et produkt i Norske fjell?
2. Et sentralt tema i diskusjonen er at støyen fra helikoptrene vil påvirke naturopplevelsen til vanlige toppturfolk. Hva tenker du om dette?
3. Hva tenker du om heliskiing i forhold til det norske fjellarealet? Har vi store nok områder?
4. Hvilken innvirkning tror du kommersiell utvikling av Heliskiing kan ha på reiselivsnæringen?
5. Hva er dine tanker rundt sikkerheten ved Heliskiing?
6. Noen hevder Heliskiing bryter med norsk friluftstradisjon, som de mener er å ta seg frem i fjellet ved hjelp av sin egen kropp og styrke. Hva tenker du om dette?
7. Har du andre tanker om heliskiing som du ønsker å få med?